

בנק הפועלים

תמצית דוחות כספיים רבעוניים

ליום 30 בספטמבר 2020

Q3
20

תוכן העניינים

5	א. דוח הדירקטוריון וההנהלה
11	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
16	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
48	3. סקירת הסיכונים
76	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקורות ונהלים
78	ב. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
81	ג. תמצית דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2020
85	דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ
95	ביאורים לדוחות הכספיים
211	ד. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
215	5. ממשל תאגידי
216	6. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד ואופן ניהולם
230	7. נספחים
244	מילון מונחים
246	אינדקס

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה
ליום 30 בספטמבר 2020

Q3
20

תוכן העניינים

11	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
11	1.1. מידע צופה פני עתיד
12	1.2. מידע כספי תמציתי
14	1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
14	1.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית
16	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
16	2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
20	2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
26	2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
36	2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
43	2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה
46	2.6. חברות עיקריות
48	3. סקירת הסיכונים
48	3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
48	3.2. סיכון אשראי
69	3.3. סיכון שוק
71	3.4. סיכון נזילות ומימון
72	3.5. סיכון תפעולי
74	3.6. סיכון צינת
74	3.7. סיכונים אחרים
75	3.8. חומרת גורמי הסיכון
76	3.9. השפעת הפסקת פרסום ריבית הליבור
76	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים
76	4.1. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים
77	4.2. בקרות ונהלים

רשימת הטבלאות

12	טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן
17	טבלה 2-1: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין
20	טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד
21	טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו
22	טבלה 2-4: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית
23	טבלה 2-5: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
24	טבלה 2-6: פירוט עמלות והכנסות אחרות
24	טבלה 2-7: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות
25	טבלה 2-8: רווח כולל
26	טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים
26	טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים
27	טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי
27	טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים
28	טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך
29	טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק
29	טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות
29	טבלה 2-16: ההתפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ
30	טבלה 2-17: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
30	טבלה 2-18: מכשירים נגזרים
31	טבלה 2-19: פרטים בדבר דיבידנד ששולם
34	טבלה 2-20: חישוב יחס הלימות ההון
35	טבלה 2-21: יחס מינוף
36	טבלה 2-22: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים
43	טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
51	טבלה 3-1: פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים, במסגרת ההתמודדות עם משבר התפשטות נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי
52	טבלה 3-2: פרטים בדבר יתרת החוב הרשומה של אשראי בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה
52	טבלה 3-3: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור
53	טבלה 3-4: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית
55	טבלה 3-5: מדדי סיכון אשראי
56	טבלה 3-6: סיכון אשראי לפי ענפי משק
59	טבלה 3-7: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים
60	טבלה 3-8: חשיפות עיקריות למדינות זרות
61	טבלה 3-9: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
62	טבלה 3-10: סיכונים בתיק הלוואות לדיור
62	טבלה 3-11: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי
63	טבלה 3-12: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
63	טבלה 3-13: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 הרבעונים האחרונים
64	טבלה 3-14: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק
65	טבלה 3-15: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל
65	טבלה 3-16: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם להכנסה הממוצעת ולגודל הלווה
66	טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים
66	טבלה 3-18: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון
66	טבלה 3-19: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל
67	טבלה 3-20: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה
68	טבלה 3-21: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

68	טבלה 3-22: יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 30 בספטמבר 2020
69	טבלה 3-23: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
70	טבלה 3-24: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
70	טבלה 3-25: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית
71	טבלה 3-26: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ולשינויים במדד המחירים לצרכן
71	טבלה 3-27: יחס כיסוי הנזילות
75	טבלה 3-28: חומרת גורמי הסיכון

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 18 בנובמבר 2020, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים הבלתי מבוקרים של בנק הפועלים בע"מ והחברות המאוחדות שלו, ליום 30 בספטמבר 2020.

1.1 מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע הצופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד הבינוי והשיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

1.2. מידע כספי תמציתי

כפי שיפורט להלן, התוצאות הכספיות, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020, הושפעו בעיקר מהתפשטות נגיף הקורונה, שגרמה בין היתר, להתכווצות חדה בפעילות הכלכלית העולמית, הרעה במצב המשק והלווים והגברת התנודתיות בשווקים.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	2019	30.09.2019	30.09.2020	30.09.2019	
מדדי ביצוע עיקריים					
4.62%	8.43%	4.01%	7.63%	8.78%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
7.13%	8.40%	4.54%	8.30%	8.78%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽¹⁾⁽²⁾
3.86%	7.52%	4.39%	7.46%	8.78%	תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
6.72%	7.97%	4.54%	8.13%	8.78%	תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽¹⁾⁽³⁾
0.39%	0.71%	0.31%	0.65%	0.64%	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
2.17%	2.15%	2.02%	2.07%	2.00%	יחס הכנסות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
0.71%	0.70%	0.64%	0.72%	0.59%	יחס פעילות לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
66.44%	59.58%	56.85%	62.20%	56.06%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מפעילות נמשכת
58.13%	58.49%	56.55%	61.01%	56.06%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מנוטרל חריגים מפעילות נמשכת ⁽³⁾
2.26%	2.28%	2.04%	2.23%	1.93%	מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽¹⁾⁽⁴⁾
121%	124%	132%	124%	132%	יחס כיסוי נזילות ⁽⁵⁾

ליום 31 בדצמבר	ליום		
	2019	30.09.2019	
11.53%	11.87%	11.53%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽⁶⁾
14.64%	15.16%	14.74%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון ⁽⁶⁾
7.61%	7.92%	6.92%	יחס מינוף ⁽⁶⁾

- (1) מחושב על בסיס שנתי.
- (2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח או הפסד נטו מהיפרדות מישראל ופסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (3) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (4) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה [דוח דירקטוריון פרק 2.2](#) התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאות ריבית.
- (5) למידע נוסף, ראה [פרק "סיכונים נזילות ומימון"](#) להלן.
- (6) למידע נוסף, ראה [פרק "הון, הלימות הון ומינוף"](#) להלן.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	2019	30.09.2019	30.09.2020	30.09.2019	
מדדי איכות אשראי עיקריים					
1.58%	1.35%	2.07%	1.35%	2.07%	שיעור הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
1.80%	1.29%	1.65%	1.29%	1.65%	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.12%	0.10%	0.18%	0.01%	(0.03%)	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור ⁽¹⁾
0.44%	0.18%	0.95%	(0.05%)	0.26%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך אשראי ממוצע לציבור ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
1,799	2,428	1,141	736	816	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,778	2,419	1,290	798	816	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽²⁾
1,503	2,170	1,250	720	816	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק
2,619	2,298	1,290	782	816	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽³⁾
9,319	7,026	6,559	2,283	2,201	הכנסות ריבית, נטו
1,276	400	2,130	(40)	193	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
9,878	7,339	7,393	2,341	2,536	רווח מימוני, נטו*
3,889	2,775	3,280	884	1,101	הכנסות שאינן מריבית
3,240	2,404	2,364	815	755	מזה - עמלות
8,776	5,839	5,593	1,970	1,851	הוצאות תפעוליות ואחרות
**4,108	**3,119	2,913	**1,033	988	מזה - משכורות והוצאות נילות
13,208	9,801	9,839	3,167	3,302	סך הכנסות
נתונים נוספים					
1.13	1.82	0.86	0.55	0.61	רווח נקי למניה המיוחס לבעלי המניות של הבנק (בש"ח)
74.90	74.90	(5)53.94	74.90	-	סך-הכל דיבידנד למניה (באגורות) ⁽⁴⁾

* רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

** סווג מחדש.

(1) מחושב על בסיס שנתי.

(2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח או הפסד נטו מהפרדות מישראל ופסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיב.

(3) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיב.

(4) על-פי מועד ההכרזה.

(5) שולם כדיבידנד בעין במניות, חושב בהתבסס על שווי מניות ישראל כרטס ביום 8 במרץ 2020 (10.91 ש"ח).

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
2019	2019	2020	
במיליוני ש"ח			
נתונים עיקריים מהמאזן			
463,688	453,347	513,686	סך-כל הנכסים
88,122	72,517	128,421	מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים
59,486	65,592	67,835	ניירות-ערך
292,940	291,007	292,845	אשראי לציבור, נטו
8,787	7,761	9,252	סיכון אשראי בעייתי, נטו
3,034	2,295	2,643	חובות פגומים מאזניים, נטו
3,867	2,401	3,482	אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL)
425,467	414,086	474,688	סך-כל ההתחייבויות
361,645	348,027	417,005	מזה - פיקדונות הציבור
3,520	3,178	3,280	פיקדונות מבנקים
26,853	28,337	24,724	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
38,181	39,218	38,971	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
נתונים נוספים			
28.7	26.7	18.3	מחיר מניה לטוף תקופה (בש"ח)

1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציות. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי. התפשטות נגיף הקורונה הינו אירוע בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים ובכללם סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי. בשלב זה קיימת אי ודאות בנוגע למשך האירוע והשלכותיו העתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו. למידע נוסף ראה [סעיף השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה ופרק סקירת הסיכונים להלן](#), ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2020" וה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

1.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2019 אישרו הנהלת הבנק והדירקטוריון עדכונים לתוכנית האסטרטגית ובמסגרת זו נקבעו היעדים והאסטרטגיה העסקית לשנים 2020-2022. הליך קביעת היעדים והאסטרטגיה העסקית, בוצע תוך בחינת השינויים בכלכלה הגלובלית, השינויים בסביבה העסקית בישראל, מהלכי הרגולציה וההתעצמות בסביבה התחרותית בה פועל הבנק, בכלל תחומי פעילותו. התוכנית האסטרטגית עודכנה בהתאם למגמות המרכזיות המשפיעות על תעשיית הבנקאות ובהן, עלייה בנכונות לקוחות לצרוך שירותים פיננסיים פשוטים בערוצים הדיגיטליים, צעדים רגולטוריים להגברת התחרות במערכת הבנקאית, השקעות משמעותיות בחברות פינטק וכניסתם של שחקנים טכנולוגיים משמעותיים לפעילות מול לקוחות בזירה הפיננסית. בנוסף לשינויים אלו, התוכנית האסטרטגית נבנתה תוך התייחסות גם לתרחישים עתידיים אפשריים לענף הבנקאות כפי שאלו פורסמו על-ידי ועדת באזל לענייני בנקאות בפברואר 2018. הבנק אימץ את תרחישי באזל כמתודולוגיה לניתוח סביבת התחרות העתידית ולבחירת תרחיש ייחוס הנראה כבעל מירב הסיכויים להתממש בענף הבנקאות הישראלי. נוכח הפערים בסביבה התחרותית בין מגזר הלקוחות הפרטיים לבין מגזר הלקוחות העסקיים, להערכת הבנק במגזרי הפעילות השונים עשויים להתממש תרחישים שונים. מכלול גורמים משפיעים על המערכת הבנקאית בעולם ובישראל ובראשם שינויים בהרגלי הלקוחות, התהדקות הרגולציה, והשפעה הולכת וגוברת של אמצעים טכנולוגיים. תמורות אלו מובילות להתגברות התחרות מצד שחקנים מסורתיים ושחקנים חדשים רבים ומגוונים. להערכת הבנק, במגזר הבנקאות הקמעונאית (לקוחות פרטיים ועסקים קטנים) קיימת סבירות גבוהה להתממשות, מדורגת על פני שנים, של תרחיש "הבנק המבוזר" בו יבוזרו השירותים הפיננסיים בין בנקים ושחקנים טכנולוגיים. ייתכן כי בתרחיש זה יירקמו שיתופי פעולה בין השחקנים באמצעות מודלים שונים לפעילות.

להערכת הבנק, בבנקאות העסקית והמסחרית, הערך המוסף שחברות הטכנולוגיה הגדולות יכולות לספק ללקוח העסקי הינו מוגבל יחסית ומכאן שהאיום הנשקף מצד ענקיות הטכנולוגיה בפלחי לקוחות אלו עדיין רחוק. על כן, להערכת הבנק במגזר הבנקאות העסקית קיימת סבירות גבוהה להתממשות תרחיש "הבנק המשופר". בתרחיש זה, יעברו הבנקים הקיימים תהליך מקיף של מודרניזציה ודיגיטציה ויעשו שימוש בטכנולוגיות חדשות כדי לשפר את מערכתיהם, לחדש את הממשק עם הלקוחות, ליצור ערך מוסף, ולהציע שירותים מתקדמים. חלק מהמודלים העסקיים ישתנו, אך הקשר עם הלקוחות ופעילות הליבה יישמרו.

יעדים

התוכנית האסטרטגית מתמקדת ב-7 יעדי על:

1. הגדלת התשואה על ההון
2. שימור נתחי השוק בשווקים מרכזיים
3. שמירה על רמת הרווחיות במוצרים מרכזיים
4. שיפור היעילות תפעולית
5. הגדלת פעילות הלקוחות בדיגיטל
6. חיזוק נאמנות הלקוחות
7. חיזוק מחויבות ומוטיבציית עובדים

להרחבה נוספת בדבר אסטרטגיית הבנק וביטוייה בתחומי פעילותו השונים ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2019.

מתחילת שנת 2020 התפשט נגיף הקורונה בקצב מהיר ברחבי העולם, ובתגובה לכך ננקטים על-ידי ממשלות רבות לרבות ממשלת ישראל צעדי התגוננות כגון הגבלת מעברים בין מדינות, אמצעי בידוד וצמצום התקהלויות וכן הגבלות על הפעלת עסקים. לצעדים הממשלתיים שנקטים יש השפעה רחבה גם על אופן ההתקשרות של הבנק עם לקוחותיו, על הפעילות העסקית עימם ועל הסיכונים הנובעים מהם.

בעקבות התפשטות נגיף הקורונה, הנהלה ודירקטוריון הבנק קיימו דיונים אסטרטגיים במהלך הרבעון השני. הנהלה ודירקטוריון החליטו להמשיך ביישום התוכנית האסטרטגית שאושרה בסוף 2019, תוך עדכון תוכנית העבודה לשנת 2020 במטרה להאיץ יישומם של מהלכים שיתמכו בפעילות הבנק בתקופה זו, ובהם: הרחבת מגוון השירותים הבנקאיים שלקוחות הבנק יוכלו לצרוך בערוצים השונים, ללא צורך בהגעה פיזית לסניף; הרחבת מגוון ערוצי ההתקשרות עם הבנק, תוך מיקוד בהמשך פיתוח הפתרונות הדיגיטליים; מעבר למופע קהל מתואם מראש במערך הסניפים; פיתוח תשתיות המאפשרות לעובדי הבנק עבודה מרחוק; האצת קצב יישום תוכנית ההתייעלות עליה דווח ביום 8 בינואר 2020.

הבנק פועל בהתאם להנחיות תוך התאמת מערכי ההפצה להספקת שירותים בנקאיים במסגרת המגבלות שהוטלו ותוך עמידה בהוראות משרד הבריאות.

למידע נוסף אודות השלכות התפרצות נגיף קורונה ראה פרק 2.1.3.

על רקע מהלכי הנורמליזציה של מדינת ישראל עם איחוד האמירויות, החל הבנק ליצור תשתית למערכת יחסים פיננסית, במסגרתה חתם על מסמך הבנות מול שני הבנקים הגדולים במדינה זו, ופעילות עסקית ראשונה החלה בין הבנקים.

תוכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט לעיל בפרק זה בכל הקשור בתוכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".

התוכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבוטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שההנחות השונות העומדות בבסיס וברקע של התוכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתוכניות לעתיד לא יתממשו, או לא יתממשו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין את הסביבה העסקית בישראל ובעולם ותנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי (לרבות בקשר עם משבר הקורונה), המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור ולשינויים הרגולטוריים.

2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי 2.1 מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים 2.1.1 סקירה כלכלית ופיננסית

התפתחויות בכלכלה העולמית

בפעילות הכלכלית העולמית נרשם שיפור במהלך הרבעון השלישי של השנה, כתוצאה מהקלה במדיניות הסגר במרבית המדינות. המכירות הקמעונאיות במדינות רבות שבו לרמות שטרם המשבר וכך גם פעילות הייצור. עם זאת, מגזר השירותים, הרגיש יותר למגבלות על התקהלות, מתקשה להתאושש. כלכלת ארצות-הברית צמחה ברבעון השלישי 2020 בשיעור שנתי של 33.1% וכלכלות גוש האירו צמחו ברבעון זה בשיעור שנתי ממוצע של 66.1%. על אף השיפור הניכר, רמת הפעילות בעולם עדיין נמוכה מזו שטרם המשבר. בחודש ספטמבר 2020 החלה להירשם עלייה חדה במספר הנדבקים בעולם, ומדינות רבות כבר הודיעו על החמרה במגבלות על התנועה והמסחר, שצפויות להעיב על נתוני הפעילות ברבעון הרביעי של השנה. ההוצאה הציבורית בעולם, גדלה באופן ניכר, ומדינות רבות השיקו תוכניות סיוע נוספות, מעבר לאלו שניתנו בגל הראשון. הגירעונות התקציביים והחובות הממשלתיים המשיכו לעלות בקצב מהיר. המדיניות המוניטרית בעולם הוסיפה להיות מאוד מרחיבה, ולאחר שהפחיתו ברבעון הראשון 2020 את הריביות לרמה אפסית, הבנקים המרכזיים הגבירו את הרכישות של נכסים פיננסיים ובכלל זה של אגרות-חוב תאגידיות. בבחירות לנשיאות בארצות-הברית, שנערכו ב-3 בנובמבר 2020, זכה המתמודד מטעם המפלגה הדמוקרטית, ג'ו ביידן. המפלגה הדמוקרטית הצליחה לשמור על הרוב בבית הנבחרים, ונכון לכתובת שורות אלו טרם הוכרע המאבק על הרוב בסנאט.

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

בחודש מאי 2020 החלה הממשלה להסיר בהדרגה מגבלות על פתיחת עסקים, והפעילות הכלכלית במשק עלתה מדרגה לעומת תקופת הסגר. היעדר האפשרות לנפוש בחו"ל הגדיל את הביקושים למוצרים ושירותים, החל ממזון ועד לנופש במלונות. בחלק מהאינדיקטורים הכלכליים, כמו הרכישות בכרטיסי אשראי לדוגמה, נרשמה עלייה אפילו ביחס לתקופה של טרם הקורונה. עלייה חלה גם ברכישת דירות חדשות, לאחר קיפאון בתקופת הסגר. שיעור האבטלה הרחב, הכולל גם את העובדים שבחל"ת, ירד בהדרגה עד לרמה של כ-11%. בד בבד עם פתיחת המשק החלה עלייה במספר ההדבקות היומיות, והממשלה החליטה במחצית חודש ספטמבר 2020, לפני חגי תשרי, לסגור מחדש חלק גדול מהפעילויות, ובכלל זה את המסחר (ללא מזון ובתי מרקחת). הפעילות הכלכלית שבה לרדת, עובדים הוצאו לחל"ת ושיעור האבטלה הרחב עלה לכ-19% במחצית השנייה של ספטמבר 2020. ניתן להעריך כי עוצמת הפגיעה בכלכלה במהלך הסגר השני היא נמוכה ביחס לסגר הראשון, זאת כנראה לאור זאת שהסגר היה בתקופת חגים, וכן ניכרת הסתגלות של המגזר העסקי ומשקי הבית לעבודה מרחוק, ולרכישות מקוונות. בנק ישראל האריך את מתווה דחיית החזרי האשראי למשקי בית בכלל זה למשכנתאות עד סוף השנה. כמו-כן משקי בית ועסקים יכולים להמשיך ולבקש דחיות של החזרי אשראי עד סוף השנה.

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

משבר הקורונה גובה מחיר כבד במונחי תקציב המדינה. הגירעון התקציבי בתשעת החודשים הראשונים של השנה זינק ל-102.4 מיליארד ש"ח, לעומת גירעון של 31.1 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגירעון התקציבי בארבעת הרבעונים האחרונים הגיע לרמה של 9.1% מהתוצר, והערכה היא שהוא צפוי להמשיך לעלות לכ-13% מהתוצר עד סוף השנה. הממשלה הוציאה מתחילת המשבר סכום של 43.2 מיליארד ש"ח להתמודדות על משבר הקורונה. בד בבד נרשמה ירידה של 4% בהכנסות המדינה ממסים. הממשלה פועלת ללא תקציב מדינה מאושר לשנת 2020, וזה צפוי להגיע לאישור הממשלה רק לקראת סוף השנה. רמת אי-הוודאות הפוליטית היא גבוהה, וטרם ברור אם במועד זה תובא לאישור גם הצעת התקציב לשנת 2021. הגירעון הגבוה מחייב את הממשלה להגדיל את גיוסי ההון בשווקים. מתחילת השנה גויסו 202.6 מיליארד ש"ח, מהם 66.8 מיליארד ש"ח בחו"ל. בנק ישראל הפחית את הריבית ב-6 באפריל 2020 לרמה של 0.1%, וכן אימץ כלים מוניטריים נוספים, בכדי להגביר את הנזילות בשווקים הפיננסיים ואת היצע האשראי. בנק ישראל רכש עד סוף חודש ספטמבר 2020 אגרות-חוב ממשלתיות בהיקף של 36.4 מיליארד ש"ח. ב-6 ביולי 2020 הכריז בנק ישראל על תוכנית רכישת אגרות-חוב קונצרניות בדירוג (A-) ומעלה בהיקף של 15 מיליארד ש"ח. נכון לסוף ספטמבר 2020 נרכשו 2.1 מיליארד ש"ח של אגרות-חוב אלו. במסגרת החלטת הריבית בחודש אוקטובר 2020 הרחיב בנק ישראל את מכסת רכישות אגרות-החוב ב-35 מיליארד ש"ח נוספים. כמו-כן, השיק תוכנית הלוואות לבנקים מסחריים בריבית שלילית של 0.1%, כנגד הלוואות שאלו יתנו לעסקים קטנים וזעירים בריבית מכסימלית בשיעור של פרוטו 3.1%.

אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן ה"דוע" עלה ברבעון השלישי של השנה בשיעור של 0.1%. מדד המחירים בגין חודש ספטמבר ירד ב-0.1%. מדד המחירים לצרכן ירד ב-12 החודשים המסתיימים בספטמבר בשיעור של 0.7%. בנטרול השפעת מחירי האנרגיה ירד המדד ב-0.3%. המיתון והסגרים הביאו לירידה בביקוש למוצרים ושירותים שונים וזה בא לידי ביטוי כמעט בכל סעיפי המדד הראשיים. בעקבות המשבר חלק מסעיפי המדד אינם נמדדים, ויתכן שהייתה לכך השפעה על מדידת האינפלציה. השווקים הפיננסיים מגלמים תחזית לאינפלציה אפסית בשנה הקרובה. השקל יוסף במהלך הרבעון השלישי של השנה בשיעור של 0.7% מול הדולר האמריקאי, ואילו מול סל המטבעות הוא פוחת ב-0.6%. המיתון במשק וסגירת השמיים לתעופה פועלים להגדלת העודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, ויוצרים לחצים לייסוף המטבע. בנק ישראל רכש במהלך הרבעון מטבע-חוץ בהיקף של 3.7 מיליארד דולר, ומתחילת השנה 14.4 מיליארד דולר.

שוקי הכספים והון

הטלטלה בשווקים העולמיים בחודש מרץ 2020 הובילה לירידות חדות בשוקי המניות בעולם, אך מאז חלה התאוששות במרבית שוקי המניות בעולם. השווקים בארצות-הברית, קינזו באופן מלא את הירידה. מדד ה-S&P500 עלה ברבעון השלישי של השנה ב-8.5% ורמתו בסוף הרבעון השלישי הייתה גבוהה ב-4.1% לעומת תחילת השנה. מדדי המניות באירופה ובתל-אביב אומנם עלו מעט אך רמת המדד עדיין נמוכה באופן ניכר מזו שטרם המשבר. מדד המניות האירופי ה-EUROPE STOXX 600 נותר ברבעון השלישי של השנה ללא שינוי ומדד ת"א 125 עלה ב-1.5% ורמתו בסוף הרבעון השלישי נמוכה ב-17% לעומת הרמה בתחילת השנה. מרווחי הסיכון של אגרות-החוב התאגידיות שרשמו עלייה חדה ברבעון הראשון, החלו לרדת ברבעון השני והוסיפו לרדת גם במהלך הרבעון השלישי. מחזורי המסחר היומיים במניות והמירים בתל-אביב שעלו במידה ניכרת במחצית הראשונה של השנה התמתנו ברבעון השלישי, אך רמתם עדיין גבוהה לעומת הרמה הממוצעת ב-2019.

המדיניות המוניטרית בעולם נותרה מרחיבה מאוד ובכלל זה רכישת אגרות-חוב על-ידי הבנקים המרכזיים במדינות רבות בעולם. כפועל יוצא של התערבות זו, תשואות אגרות-החוב לטווחים הארוכים נותרו גם הם ברמות נמוכות מאוד. בארצות-הברית תשואת האיגרת הממשלתית לטווח של עשר שנים נותרה ברמה ממוצעת של כ-0.7% בסוף הרבעון השלישי. גם בישראל נרשמה יציבות יחסית בתשואת האיגרת הממשלתית לטווח של עשר שנים ובסוף הרבעון השלישי היא עמדה על רמה של 0.75%.

טבלה 1-2: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין

לשנת 2019	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2019	2020	2019	2020	
0.3%	0.5%	(0.6%)	(0.7%)	0.1%	שיעור עליית (ירידת) מדד המחירים "הידוע"
(7.8%)	(7.1%)	(0.4%)	(2.4%)	(0.7%)	שיעור עליית (ירידת) שער הדולר של ארצות-הברית
(6.1%)	(7.9%)	4.2%	(4.2%)	2.3%	שיעור עליית (ירידת) שער הפרנק השוויצרי
(9.6%)	(11.3%)	3.8%	(6.3%)	3.7%	שיעור עליית (ירידת) שער האירו
(18.0%)	(13.0%)	(23.7%)	(0.4%)	(12.6%)	שיעור ירידת שער הלירה התורכית

נתונים על ריבית בנק ישראל:

30.09.2019	31.12.2019	31.03.2020	30.06.2020	30.09.2020	
0.25%	0.25%	0.25%	0.10%	0.10%	שיעור הריבית בסוף התקופה

2.1.2. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד ליציבות פיננסית), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה ב"דוח על הסיכונים" - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019 וב"דוח על הסיכונים" - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2020.

הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- **סיכון הציות:** תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד ענינים, איסור הלבנת הון ומימון טרוור, מתן ייעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות, או הוראות בעלות אופי דומה. התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרוור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובנושא FIFA נחקרו על-ידי הרשויות האמריקאיות וברבעון הראשון של השנה, אושרו ופורסמו הסדרים מוסכמים בין קבוצת הבנק לבין ה-DOJ ורשויות אמריקאיות נוספות שהביאו לסיום החקירות. לפירוט ראה [ביאור ד10 ו-10ה](#) בתמצית הדוחות הכספיים.
- **סביבת המקור:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המקור תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון. הבנק מעריך ובוחן את התוכנית האסטרטגית לאור שינויים בסביבת המקור.

משבר התפשטות נגיף הקורונה הינו משבר בעל השלכות מקרו כלכליות מהותיות המשפיע הן על אופן עבודת הבנק והן על הפוטנציאל להתממשות סיכונים שונים ובכללם סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכון תפעולי. בשלב זה קיימת אי ודאות בנוגע למשך המשבר והשלכותיו העתידיות על פעילות המשק העולמי, המשק המקומי, לקוחות הבנק והבנק עצמו ובהתאם גם על הסיכונים השונים. לפרטים ראה [פרק סקירה כלכלית ופיננסית](#) לעיל [ופרק השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה](#) להלן.

- **הסביבה הרגולטורית בארץ ובחול:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובעולם. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות, ובפרט הפרדות הבנק מחברות כרטיסי האשראי והשינויים המשמעותיים בתחום פעילות זה, כמו גם ניווד חשבונות בנק ו-Open API עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך את כל ההשפעות של שינויים אלה על הבנק.

- **סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקורות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית. עקב התפשטות נגיף הקורונה חל תהליך של מעבר משמעותי של עובדים לעבודה מרחוק ושינויים נוספים באופן פעילות הבנק, זאת במקביל לגידול באיומים ובניסיונות תקיפה. מערך הגנת הסייבר פיתח מענה לצמצום הסיכונים כמפורט בפרק סיכון תפעולי להלן.

- **סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות חדשה מצד חברות ביג-טק (אפל, גוגל, פייסבוק, אמזון ועוד) וחברות פינטק, לצד חדירה של טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי, עלולים ליצור השפעה משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם בטווח הבינוני-ארוך. לצד זאת, שינויים רגולטוריים ותחרותיים בזירה המקומית, בדגש על מהלכים להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, כדוגמת חוק נתוני אשראי שנכנס לתוקפו בחודש אפריל 2019, ניווד חשבונות בנק ו-Open API העלולים להשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק. הבנק גיבש תוכנית אסטרטגית לשנים 2020-2022 הכוללת ביצוע צעדים בתחומי החדשנות, הטכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה למכלול האיומים.

לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [ביאור 10 בתמצית הדוחות הכספיים](#).

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 16](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

2.1.3. השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 התפשט נגיף הקורונה בקצב מהיר ברחבי העולם, ובתגובה לכך ננקטו על-ידי ממשלות לרבות בישראל צעדי התגוננות כגון הגבלת מעבר בין מדינות, אמצעי בידוד וצמצום התקהלויות ותנועה, סגרים, הגבלות על הפעלת עסקים פרטיים ושירותים ממשלתיים ועירוניים ועוד. במהלך הרבעון השני ועם הירידה בקצב התפשטות הנגיף החלו בארץ ובעולם צעדי פתיחה הדרגתיים של המשקים. לקראת סוף הרבעון השני ובמהלך הרבעון השלישי הואץ שוב קצב התפשטות הנגיף בארץ, וכתוצאה מכך החלה הממשלה ליישם שוב צעדי התגוננות שונים. במחצית חודש ספטמבר, לפני חגי תשרי, החליטה הממשלה לסגור מחדש חלק גדול מהפעילויות, ובכלל זה את המסחר (ללא עסקים חיוניים). הפעילות הכלכלית שבה לרדת, עובדים הוצאו לחל"ת ושיעור האבטלה הרחב עלה לכ-19% במחצית השנייה של ספטמבר ולמועד אישור הדוחות. ניתן להעריך כי עוצמת הפגיעה בכלכלה במהלך הסגר השני היא נמוכה ביחס לסגר הראשון, זאת כנראה לאור זאת שהסגר היה בתקופת חגים, וכן ניכרת הסתגלות של המגזר העסקי ומשקי הבית לעבודה מרחוק, ולרכישות מקוונות. התפשטות הנגיף ואמצעי ההתגוננות נגדו גורמים לפגיעה כלכלית מהותית בפעילות הכלכלית הסדירה, והם גם הביאו לתנודתיות גבוהה במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם. הן הפעילות הריאלית והן המגמות בשווקים הפיננסיים מושפעים בעת הזו מהמדיניות הפיסקאלית והמוניטרית. האוצר מפצה משקי בית ועסקים בגין הפגיעה בהכנסות, ובנק ישראל רוכש בשווקים אגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות. תמיכת המדיניות של האוצר ובנק ישראל בכלכלה ובשווקים מצמצמת את הפגיעות בטווח הקצר, אך השפעתה ארוכת הטווח פחות ברורה. משבר התפשטות הנגיף מביא להרעה מהותית בפעילות המשק בישראל אליו חשופה פעילות הבנק וקיימות וצפויות לו השלכות על עסקי הבנק, לרבות בגין עלייה בסיכון האשראי וקשיי זיליות של לוויים, הן במגזר העסקי והן במגזר הפרטי, ובגין האטה בפעילות הכלכלית. כמו-כן להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע, השפעה על קיטון בהכנסות המימון והריבית העתידיות של הבנק. זאת בנוסף לסיכון לירידות בשערי נכסים סחירים ושינוי במרווחי אגרות-חוב אשר יוצרים השפעה לרעה על שווי הנכסים הסחירים של הבנק והשפעות נוספות.

לא ניתן להעריך את היקף התפשטות הנגיף בעתיד, או את תגובת הממשלות והבנקים המרכזיים הן מבחינת ההגבלות שיוטלו על המשקים והן מבחינת צעדים לתמיכה ועידוד הפעילות הכלכלית ואת תגובת הכלכלות והשווקים. לא ניתן גם לאמוד ולכמת את משך המשבר ועומקו ואת השפעתו העתידית על הכלכלה העולמית, המשק הישראלי, לקוחות הבנק והבנק עצמו.

הבנק הקים צוות יעודי של ההנהלה לטיפול במשבר פיננסי לעניין משבר התפשטות נגיף הקורונה בראשות מנכ"ל הבנק. הצוות, וכן צוות ההנהלה לניהול סיכונים וצוות, בוחנים תרחישים שונים להתפתחות המשבר ולהשפעותיו הפיננסיות על הבנק, את השפעות המשבר על סיכונים האשראי וסיכון צד נגדי מול לקוחות, בנקים ואחרים, השפעותיו על הנזילות, תיק הנוסטרו, חדר עסקות ועוד. נושאים אלו נדונים באופן תדיר גם בדירקטוריון הבנק. כמו-כן הבנק הקים צוותי עבודה שעדכנו חלק מהתוכניות האסטרטגיות של הבנק, ובפרט המליצו על האצת תוכניות העבודה בתחומים שונים, מתווה העדכון והתוכניות עצמן אושרו בדירקטוריון.

בהתאם, כחלק מהיערכות הבנק לתוצאות משבר הקורונה, ובמטרה להעריך את השפעותיו האפשריות, נבחנו תרחישים שונים להתפתחות שורה של פרמטרים כלכליים, ואלו משמשים את הבנק לאמידת ההשפעות על הבנק. בתרחיש הייחוס הבנק מניח כי מגבלות מסוימות על הפעילות הכלכלית יחולו לפחות עד תום שנת 2020. התוצר התכווץ בחדות בשני הרבעונים הראשונים של 2020, על-פי האינדיקטורים השוטפים ברבעון השלישי צפויה התאוששות בצמיחה ועל פי התרחיש היא צפויה להיבלם ברבעון הרביעי. התוצר בתרחיש הייחוס של הבנק מתכווץ בשנת 2020 כולה בכ-5.5%, כאשר שיעור האבטלה הרבעוני (כולל חל"ת) יעמוד ברבעון הרביעי ברמה של כ-14%. ריבית בנק ישראל בתרחיש זה נותרת ברמה של 0.1% לאורך כל שנת 2020. הערכות ותרחישים אלו מתעדכנים באופן שוטף בהתאם לתחזיות השונות, לתוכניות הכלכליות של הממשלה ולאירועים בארץ ובעולם.

בהיבט התפעולי ובהיבטי המשכיות עסקית נקט הבנק בשורה של תהליכים ואמצעים ובכללם עבודה מרוכזת, דילול ו/או פיצול יחידות, שינויים באופן פעילות הסניפים והפעילות מול הלקוחות, דחיית תשלומי משכנתאות והלוואות ועוד. זאת בהתאם להנחיות הממשלה ומשרד הבריאות ושינויי רגולציה של בנק ישראל, ובפרט הוראת שעה ניהול בנקאי תקין 250 של הפיקוח על הבנקים המתעדכנת מעת לעת. ככלל, הסיכונים התפעוליים ובכללם סיכוני הסייבר שקשורים למשבר והשלכותיו נותחו ובהתאם נשקלים ומיושמים בקורות ואמצעים מתאימים למצור הסיכון. עם זאת, אופן הפעילות המשתנה לאור משבר התפשטות נגיף הקורונה טומן בחובו גידול מסוים בסיכון התפעולי במובנו הרחב, כגון סיכונים טכנולוגיים וסיכוני סייבר, סיכוני מעילות והונאות, תקלות עקב עומסי פעולות בנקאיות או מחסור כ"א, אי-זמינות ספקים חיצוניים ועוד. אופן הפעילות משתנה תדיר בהתאם לחומרת התפשטות הנגיף והנחיות הממשלה בנושא.

על רקע משבר התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי, הפחית הפיקוח על הבנקים את דרישות ההון מהבנקים במסגרת הוראת שעה לתקופה של שישה חודשים, שהוארכה בחודש ספטמבר 2020 בשישה חודשים נוספים, היינו עד ליום 31 במרץ 2021. יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 30 בספטמבר 2020 הינם 9.26% ו-12.76%, בהתאמה (במקום 10.26% ו-13.76% לפני הוראת השעה). ההקלה בדרישות ההון תחול עד תום 24 חודשים מתום תוקף הוראת השעה (היינו עד ליום 31 במרץ 2023) ובלבד שיחסי ההון של הבנק לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף הוראת השעה או יחסי ההון שחלים על הבנק טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. בהודעה שפרסמה המפקחת על הבנקים בקשר עם הוראת השעה, היא ביקשה מהדירקטוריונים של הבנקים, בין היתר, לבחון מחדש את מדיניות הדיבידנדים מתוך כוונה שהמקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מהקטנת דרישות ההון ישמשו להגדלת אשראי ולא לצורך חלוקה. על רקע הודעת המפקחת וכדי לאפשר יישום תכלית ההוראה החליט דירקטוריון הבנק ביום 31 במרץ 2020 להתאים את יעד יחס הון עצמי רובד 1 ל-9.5% וכן החליט כי בשים לב למדיניות החלוקה הקיימת בבנק, לאור אי הוודאות בתנאים המקרו כלכליים יחד עם הגשמת תכלית הוראת השעה ומדיניות הפיקוח על הבנקים, עד לתום תוקף הוראת השעה והתבהרות התנאים ימשיך הבנק שלא לבצע חלוקות מרווחים שוטפים. ביום 15 לנובמבר פרסם בנק ישראל חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בדבר הפחתת יחס המינוף. לפרטים נוספים בדבר הוראות המפקחת על הבנקים, יעדי הלימות הון ודיבידנדים, ראה [פרק הון, הלימות הון ומינוף בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 30 בספטמבר 2020 הינו-11.53% ויחס המינוף ירד ל-6.92% לעומת יחס הון עצמי רובד 1 של 11.53% ויחס מינוף של 7.61% ב-31 בדצמבר 2019, בעיקר עקב השפעות משבר הקורונה ובכללן עלייה בצרכי האשראי העסקי של הלקוחות ועלייה בהפרשות להפסדי אשראי, בשל הקיטון בהון עקב חלוקת יתרת מניות ישראל כדבידנד בעין לבעלי המניות ובעקבות השפעות נוספות כמפורט בסעיף 2.3.2 בדוח הדירקטוריון וההנהלה. מתחילת שנת 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2020 רשם הבנק גידול בהוצאות להפסדי אשראי בסכום כולל של כ-2,130 מיליון ש"ח. מרביתן עקב משבר התפשטות נגיף הקורונה, ועיקרן הגדלת היקף הפרשה הקבוצתית בסך של כ-1,562 מיליון ש"ח, לרבות בגין ההלוואות לדיו. הגידול האמור הינו בהמשך לגידול בהוצאות להפסדי אשראי בגין משבר התפרצות הנגיף בסך של כ-676 מיליון ש"ח שנרשמו במסגרת [הדוחות הכספיים לשנת 2019](#) (שפורסמו במחצית השנייה של חודש מרץ 2020 לאחר התפשטות נגיף הקורונה) וכללו השפעות של התפשטות הנגיף אשר היו ידועות באותו מועד. לפרטים אודות תרחישים והשפעתם על סיכון האשראי ואודות החשיפה וסיכון האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק סיכון האשראי](#) להלן. בהקשר זה נציין כי בעקבות משבר הקורונה נדחו מתוך סך החובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון ליום 30 בספטמבר 2020 תשלומי הלוואות (קרן ו/או ריבית) בהיקף של כ-1,998 מיליון ש"ח כמפורט בפרק סיכון האשראי להלן.

משבר התפשטות נגיף הקורונה מביא לגידול הסיכון בפעילות מול בנקים זרים ובכללן לגידול בסיכונים אשראי וסליקה מולם. הבנק בוחן את הסיכון ומנהל אותו באופן שוטף, ראה [פרק סיכון אשראי](#) להלן.

התנדויות בשווקים הפיננסיים ברבעון הראשון הביאה לגידול באומדני הסיכון של פעילות חדר העסקות של הבנק ושל לקוחותיו. הרגיעה בשווקים ברבעון השני ואילך הביאה לירידה במרבית אומדני סיכון אלו. מדדי סיכון השוק והנזילות מצביעים אף הם על רגיעה בהשוואה לסוף הרבעון הראשון. יחד עם זאת בהיעדר תשובה רפואית למחלת הקורונה התנאים שהביאו למשבר הפיננסי והכלכלי עדיין קיימים ועלולים לגרום להרעה נוספת במצב המשק הישראלי והעולמי ועלולים להעיב על השווקים בעתיד. יחס הנזילות הממוצע של הבנק במאחד עמד על 132% ברבעון שהסתיים ב-30 בספטמבר 2020. בעוד שברבעון הראשון ירדות בשערי נכסים סחירים, שינויים בעקומי הריבית בארץ ובעולם ובמרווחי אגרות-חוב יצרו השפעה לרעה על שווי הנכסים הסחירים של הבנק, חלה מאז התאוששות בשווקים ובשווי נכסים אלו. במהלך הרבעון השלישי חלה עלייה של כ-247 מיליון ש"ח בשווי תיק המניות ותיק אגרות-החוב, וזאת בהמשך למגמת העלייה ברבעון השני בו חלה עלייה של כ-871 מיליון ש"ח. עליות אלו קיזזו את הירידות מהרבעון הראשון (705 מיליון ש"ח). ברבעון הראשון וברבעון השני השפעת השינויים בשווי תיק המניות ותיק אגרות-החוב על ההון התמתנו בשל זקיפה להון של השפעות מקצועיות הנובעות בעיקר מסגירת מרווחי האשראי לפיהם נקבעת ריבית ההיוון של ההתחייבויות בגין זכויות עובדים. לפרטים בדבר השפעה על סיכונים השוק ראה [פרק סיכונים שוק](#) להלן.

כאמור, לא ניתן להעריך בשלב זה את מלוא השפעות משבר התפשטות הנגיף והיקפן על הבנק, וזאת בשל אי ודאות בקשר עם משך משבר התפשטות הנגיף, צעדים שינקטו לעצירת התפשטותו, עוצמתם וכן אי ודאות באשר להשפעות הנגזרות על הפעילות המשקית, מגמות בשוקי ההון וצעדים פיננסיים שונים שינקטו על-ידי ממשלות, בנקים מרכזיים ורגולטורים בנושא (ראה [פרק 4. בדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים לשנת 2019](#)). לפרטים נוספים ראה [פרקי הסיכון](#) להלן.

הערכות הבנק בדבר השלכות אפשריות של התפשטות נגיף הקורונה והשפעתו על השווקים הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, תשכ"ח-1968, המבוסס, בין היתר, על מידע, פרסומים של צדדים שלישיים ואומדנים המצויים בידי הבנק למועד זה. הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל, בין היתר, כתלות בהיקף התפשטות הנגיף, בתגובת הממשלות והבנקים המרכזיים ובתקופת התמשכות המשבר.

2.1.4. רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון זיו האפט (BDO) וסומך חייקין (KPMG) משמשים כרואי החשבון המשותפים של הבנק. משרד האפט את האפט אשר התמזג למשרד זיו האפט בשנת 2000 החל לכהן כרואה החשבון המבקר של הבנק בשנת 1921. משרד סומך חייקין החל לכהן כרואה החשבון של הבנק בשנת 1998. לעיתים, מוצא לנכון רואה החשבון המבקר לכלול שינוי מהנוסח האחיד על-ידי הוספת פסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים. רואי החשבון המבקרים הפנו את תשומת הלב לאמור בביאור 10ב. (ב) בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק ולביאורים 10ד. ו-10ה. בדבר סיום חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובנושא FIFA.

2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

כפי שיפורט להלן, התוצאות הכספיות, החל מחודש מרץ 2020, הושפעו מהתפשטות נגיף הקורונה, שגרמה בין היתר, להתכווצות חדה בפעילות הכלכלית העולמית, הרעה במצב המשק והלוויים והגברת התנודתיות בשווקים. הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-1,141 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2,428 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמה בכ-4.0% בהשוואה לשיעור של כ-8.4% בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח הנקי מפעילות הנמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-1,250 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2,170 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמה בכ-4.4% בהשוואה לשיעור של כ-7.5% בתקופה המקבילה אשתקד.

טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.19	30.09.20	30.09.19	30.09.20	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	9,148	7,681	2,593	2,607	0.5%
הוצאות ריבית	(2,122)	(1,122)	(310)	(406)	31.0%
הכנסות ריבית, נטו	7,026	6,559	2,283	2,201	(3.6%)
הכנסות מימון שאינן מריבית	313	834	58	335	
רווח מימוני, נטו*	7,339	7,393	2,341	2,536	8.3%
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	400	2,130	(40)	193	
רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	6,939	5,263	2,381	2,343	(1.6%)
עמלות והכנסות אחרות	2,462	2,446	826	766	(7.3%)
הוצאות תפעוליות ואחרות	5,839	5,593	1,970	1,851	(6.0%)
רווח מפעילות נמשכת לפני מסים	3,562	2,116	1,237	1,258	1.7%
הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת	1,413	885	523	449	(14.1%)
רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים	2,149	1,231	714	809	13.3%
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	7	7	3	5	
רווח נקי מפעילות נמשכת	2,156	1,238	717	814	13.5%
רווח נקי (הפסד) מפעילות מופסקות	258	(109)	16	-	
רווח נקי:					
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	2,414	1,129	733	814	11.1%
הפסד המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	14	12	3	2	(33.3%)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	2,428	1,141	736	816	10.9%
תשואת הרווח הנקי	8.4%	4.0%	7.6%	8.8%	15.1%

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

2.2.1. התפתחות הכנסות והוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים, בין היתר הפרשי שער ורווח ממימוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי במדד הידוע בגין יתרות נגזרים המקזזות את חשיפות המדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו

	לשנה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום	
	30.09.19	30.09.20		30.09.19	30.09.20
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
הכנסות ריבית	9,148	7,681	0.54%	2,593	2,607
הוצאות ריבית	(2,122)	(1,122)	30.97%	(310)	(406)
הכנסות ריבית, נטו	7,026	6,559	(3.59%)	2,283	2,201
הכנסות מימון שאינן מריבית	313	834		58	335
סך הרווח המימוני המדווח	7,339	7,393	8.33%	2,341	2,536
בנטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:					
הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב	222	156	(79.88%)	169	34
רווח מהשקעות במניות	262	-		12	86
התאמה לשווי הוגן של השקעה בחברה מוחזקת	(63)	(1)		(63)	6
רווחים בגין הלוואות שנמכרו	1	21		-	21
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾	(310)	38		(136)	56
הכנסות (הוצאות) מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל וגידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים ⁽²⁾	(128)	36	(89.29%)	(28)	(3)
סך-הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת	(16)	250		(46)	200
סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת ⁽³⁾	7,355	7,143	(2.14%)	2,387	2,336

(1) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגיית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה. (2) בסעיף זה נכללו השפעות גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים והשפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על השקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו. (3) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי. מזה בגין השפעות שינויים במדד: הכנסה בסך של 15 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2020, בהשוואה להוצאה בסך של 76 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2019. הוצאה בסך של 91 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020, בהשוואה להכנסה בסך של 49 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019.

הכנסות המימון מפעילות שוטפת בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו בסך של 7,143 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 7,355 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה נבעה מקיטון במרווחים הפיננסיים בפיקדונות בעיקר בשל ירידת שיעור הריבית הדולרית ומקיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות. בנוסף, חלה ירידה בהיקף האשראי הקמעונאי הצרכני. מנגד, חל גידול בהכנסות מפעילות חדר עסקות, בשל עלייה בהיקף העסקות עקב התנודתיות שחלה בשוק בעקבות משבר התפשטות נגיף קורונה, וחלה עלייה בהיקף האשראי לדיוור. סך הרווח המימוני המדווח הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בסך של 7,393 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 7,339 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה נבעה כתוצאה משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, עקב פער שווי הוגן צבירה שלילי בתקופה המקבילה בשל ירידת הריבית הארוכה. בנוסף, חל גידול בהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים. כמו-כן, בתקופה המקבילה נרשמה הפרשה לירידת-ערך בחברה מוחזקת. מנגד, חל קיטון ברווח עקב ירידה בהכנסות מפעילות שוטפת כאמור לעיל וקיטון ברווחים מהשקעה במניות, בשל משבר התפשטות נגיף קורונה. בנוסף, חלה ירידה ברווחים מהשקעה באגרות-חוב.

טבלה 4-2: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום				לשלושה חודשים שהסתיימו ביום				
30.09.19		30.09.20		30.09.19		30.09.20		
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	
במיליוני ש"ח/באחוזים								
3.02%	9,148	2.32%	7,681	2.57%	2,593	2.28%	2,607	הכנסות ריבית
1.16%	(2,122)	0.60%	(1,122)	0.52%	(310)	0.63%	(406)	הוצאות ריבית
1.86%	7,026	1.72%	6,559	2.05%	2,283	1.65%	2,201	הכנסות ריבית, נטו
2.32%		1.98%		2.26%		1.92%		יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 חלה ירידה בהכנסות ובהוצאות ריבית לעומת התקופה המקבילה אשתקד אשר נבעה מירידת שיעור הריבית הדולרית ומקוטן בהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור עלית המדד הידוע בין התקופות.

מניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית בגין תשעת החודשים של שנת 2020 לבין התקופה המקבילה אשתקד עולה כי השינויים בהיקף היתרות המאזניות הממוצעות גרמו לגידול בסך של כ-376 מיליון ש"ח ושינויים בשיעורי הריבית גרמו לקטון בסך של כ-843 מיליון ש"ח בהכנסות ריבית נטו.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בסך של 2,130 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 400 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול בהוצאות להפסדי אשראי נבע מהשפעות השינויים בסביבת המקרו כתוצאה מהשלכות משבר הקורונה ואי הוודאות הקיימת בשל השפעתו על מצב המשק והלווים. הגידול האמור מתווסף להוצאות בסך של כ-676 מיליון ש"ח שנרשמו במסגרת הדוחות הכספיים לשנת 2019 (שפורסמו במחצית השנייה של חודש מרץ 2020 לאחר התפרצות הקורונה) לנוכח השלכות התפשטות הנגיף כאמור לעיל.

על רקע אי הוודאות הרבה, צופה הבנק כי הפסדי האשראי יגדלו, אך בשלב זה קשה לקבוע באיזו מידה ומתי, בין היתר כתוצאה מתהליכים וצעדים שנוקטים הממשלה ובנק ישראל אשר עשויים לסייע למשק להיחלץ מהמשבר במהירות רבה יותר, אך במידה ולא יצלחו יביאו לדחייה בלבד בהתממשות סיכוני האשראי. כצעד מקדים להשפעת המשבר החליט הבנק להגדיל את ההפרשה הקבוצתית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 כדי לשקף את הגידול האפשרי בהפסדי האשראי הפרטניים ובמחיקות האוטומטיות שטרם באו לידי ביטוי.

ההוצאה הפרטנית, נטו הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 לסך של 256 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 107 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע הן מעלייה בהוצאה הפרטנית ברוטו והן מירידה בהיקפי הריבית בתקופה.

ההוצאה הקבוצתית, נטו, הסתכמה לסך של 1,874 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020, בהשוואה להוצאה בסך של 507 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאה הקבוצתית נבע בעיקרו מגידול בשיעורי ההפרשה בענפי המשק השונים לנוכח אי הוודאות הקיימת בשל השפעת נגיף הקורונה על מצב המשק והלווים ועל היכולת לזהות ולאמוד הפסדי אשראי הגלומים בתיק בזמן של חוסר ודאות משמעותי כפי שקיים כיום. גידול זה התבטא בעיקר בענף המשק אנשים פרטיים, בענף פעילויות בנדל"ן, בענפי המסחר וכן בענף בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל. כמו-כן, הגידול בהוצאה הקבוצתית, נטו, נבע גם מגידול בסך של כ-279 מיליון ש"ח בהוצאה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדירור.

למידע נוסף בדבר התפתחות יתרות האשראי לציבור ראה [פרק "המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון"](#) בדוח הדירקטוריון. למידע נוסף בדבר התנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה [ביאור 6](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

טבלה 5-2: הוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים**

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.19	30.09.20	30.09.19	30.09.20	
במיליוני ש"ח				
653	817	155	139	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(760)	(561)	(306)	(288)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(107)	256	(151)	(149)	הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי
507	1,874	111	342	הוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו
400	2,130	(40)	193	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*
* מזה:				
203	1,343	(100)	65	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
19	298	4	22	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיוור
178	488	59	105	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
-	1	(3)	1	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
400	2,130	(40)	193	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
ב-%				
שיעור הוצאה מסך האשראי לציבור***:				
0.30%	0.37%	0.21%	0.19%	שיעור הוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי
0.53%	1.20%	0.36%	0.64%	שיעור הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור****
0.18%	0.95%	(0.05%)	0.26%	שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.10%	0.18%	0.01%	(0.03%)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
7.48%	8.79%	0.50%	(1.36%)	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

** לרבות בגין אשראי לדיוור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** על בסיס שנתי.

**** הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך הוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-2,446 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,462 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסות מעמלות הושפעו מהשלכות התפשטות נגיף הקורונה, החל מחודש מרץ. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 חלה ירידה בהכנסות מדמי ניהול חשבון ומהכנסות מכרטיסי אשראי. מנגד חלה עלייה בפעילות ניירת ערך בעיקר ברבעון הראשון כתוצאה מהתנודתיות בשוקי ההון והעלייה במחזורי העסקות. בהכנסות אחרות חלה עלייה לעומת התקופה המקבילה כתוצאה מרווח ממכירת נכסים.

טבלה 2-6: פירוט עמלות והכנסות אחרות

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.19	30.09.20		30.09.19	30.09.20	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
עמלות						
	652	585	(14.0%)	222	191	דמי ניהול חשבונות
(10.3%)	521	603	5.8%	173	183	פעילות בניירות-ערך
15.7%	236	197	(21.2%)	85	67	כרטיסי אשראי, נטו
(16.5%)	146	155	(6.5%)	46	43	טיפול באשראי
6.2%	357	376	4.9%	122	128	עמלות מעסקי מימון
5.3%	492	448	(14.4%)	167	143	עמלות אחרות
(8.9%)	2,404	2,364	(7.4%)	815	755	סך-הכל עמלות תפעוליות
(1.7%)	58	82	0.0%	11	11	סך-הכל אחרות
41.4%	2,462	2,446	(7.3%)	826	766	סך-הכל הכנסות תפעוליות והכנסות ואחרות
(0.6%)						

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-5,593 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-5,839 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של כ-4.2%.

טבלה 2-7: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.19	30.09.20		30.09.19	30.09.20	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
הוצאות שכר						
	*2,762	2,810	4.2%	*904	942	שכר
1.7%	*357	103	(64.3%)	*129	46	מענקים ותגמול מבוסס מניות
(71.1%)	*3,119	2,913	(4.4%)	*1,033	988	סך-הכל שכר
(6.6%)	989	978	(4.3%)	351	336	אחזקה ופחת בניינים וציוד
(1.1%)	*1,731	1,702	(10.1%)	*586	527	הוצאות אחרות
(1.7%)	5,839	5,593	(6.0%)	1,970	1,851	סך-הכל הוצאות תפעוליות ואחרות
(4.2%)						

* סווג מחדש.

הוצאות השכר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-2,913 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,119 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 6.6%. הירידה בהוצאות השכר נובעת מהמשך החיסכון בעלויות עקב תהליכי התייעלות, ומירידה בסכום המענק בהתחשב בתשואה להון שהושגה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 לנוכח השפעות התפשטות נגיף הקורונה וכן מהשלכות הסכם השכר, על פיו התגמול ההוני לעובדים בוטל ובמקומו נתנו תוספות שכר החל מחודש מאי. בתקופה המקבילה בשנת 2019 נרשמה הוצאה גבוהה לתגמול הוני, עקב עליית מחיר מניית הבנק.

עד כה לא בוצעו שינויים מהותיים בתנאי ההעסקה וההטבות לעובדים אשר משפיעים על הוצאות השכר, אגב התפשטות נגיף הקורונה. במקביל, לנוכח השפעות התפשטות נגיף הקורונה, החליט הבנק על האצת קצב יישום תוכנית התייעלות עלייה דווח ביום 8 בינואר 2020. לפרטים נוספים ראה [ביאור 8.ה](#) להלן.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-978 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-989 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ירידה בשיעור של 1.1%, שנבעה בעיקר מירידה בהוצאות אחזקת בניינים.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-1,702 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,731 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה נבעה בעיקר מהוצאות משפטיות בגין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, מהפרשות לתביעות ומהוצאות שיווק ופרסום. מנגד קוזזה ירידה זו עקב עלייה בהוצאות הפרשי שער משערך ההפרשה לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים לעומת הכנסה בתקופה המקבילה.

ההפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בסך של 885 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 1,413 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההפרשה למסים של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הושפעה בעיקר מהפסדים בחברות בנות שלא נכלל בגינם מס נדחה, מסים בגין שנים קודמות עקב גביית חובות שנמחקו בעבר ומהוצאות לא מוכרות שעיקרן בגין שערך ההפרשה לחקירה האמריקאית, אשר בתקופה המקבילה אשתקד נרשמו בגינה הכנסות שערך.

הרווח (ההפסד) הנקי מפעילות מופסקת הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בהפסד בסך של 109 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 258 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 נובע מהכרה בהפסד מירידת-ערך ההשקעה בישראל בסך של כ-109 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס) עקב ירידת מחיר המניה מתחת ליתרת ההשקעה בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, בהשוואה למחיר ערב חלוקתה כדיבדנד בעין לבעלי המניות. בתקופה המקבילה אשתקד נכלל חלק הבנק ברווחי קבוצת ישראל וכן מרווח נטו ממכירת כ-65% ממניות ישראל ברבעון השני של שנת 2019 בסך של 137 מיליון ש"ח.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בחלקם בהפסד בסך של 12 מיליון ש"ח, בהשוואה לחלקם בהפסד בסך של 14 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בסך של 1,141 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,428 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי הבסיסי למניה בת 1 ש"ח ערך נקוב הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 ב-0.86 ש"ח, בהשוואה ל-1.82 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.2.2. התפתחות ברווח הכולל

טבלה 8-2: רווח כולל

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.19	30.09.20	30.09.19	30.09.20	
במיליוני ש"ח				
2,414	1,129	733	814	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
14	12	3	2	הפסד המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,428	1,141	736	816	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:				
581	265	128	121	התאמות בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן נטו
(267)	283	(183)	72	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים*
314	548	(55)	193	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
(78)	(190)	32	(66)	השפעת המס המתייחס
236	358	(23)	127	רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים
-	1	-	1	בניכוי הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
236	359	(23)	128	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים
2,650	1,487	710	941	הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
14	13	3	3	ההפסד הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,664	1,500	713	944	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף התקופה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

הרווח הכולל הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בסך של 1,500 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,664 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח הכולל הושפע, מעבר לירידה ברווח הנקי, מעלייה בהתאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים בשל עלייה במרווחים הקונצרניים המשמשים להיוון ההתחייבויות האקטואריות בגין הטבות לעובדים, לעומת ירידה בהתאמות אלו בתקופה המקבילה אשתקד בשל ירידה בריבית השקלית הארוכה. מנגד, חלה ירידה בהתאמות אגרות-חוב זמינות למכירה בעיקר כתוצאה מעלייה מתונה יותר במחירי אגרות-החוב הממשלתיות בעיקר בשל המשך מגמת ירידת הריבית הדולרית הארוכה, בהשוואה לעלייה משמעותית יותר בשווי אגרות-החוב בתקופה המקבילה אשתקד כתוצאה מירידה בריבית השקלית הארוכה.

2.3. המבנה והתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכם ב-513.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-463.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019. העלייה נבעה בעיקר מגידול בפקדונות בבנקים ובהשקעות בניירות-ערך.

טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

שינוי מיום		יתרה ליום		30.09.20	
31.12.19	30.06.20	31.12.19	30.06.20		
במיליוני ש"ח					
10.8%	2.9%	463,688	499,280	513,686	סך-כל הנכסים
(0.0%)	(0.3%)	292,940	293,700	292,845	אשראי לציבור, נטו
45.7%	13.6%	88,122	113,033	128,421	מזומנים ופיקדונות בבנקים
14.0%	2.0%	59,486	66,513	67,835	ניירות-ערך
(100.0%)		849	-	-	השקעה המהווה פעילות מופסקת*
15.3%	4.0%	361,645	400,816	417,005	פיקדונות הציבור
(7.9%)	(1.9%)	26,853	25,196	24,724	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
2.1%	2.5%	38,181	38,024	38,971	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק

* החל מהרבעון השני של שנת 2019 ועד ליום 9 במרס 2020 בו חולקה יתרת ההחזקה במניות ישראל כדיבדנד בעין, יתרת ההשקעה בקבוצת ישראל, טופלה לפי שיטת השווי המאזני, והוצגה בשורה אחת במסגרת השקעה המהווה פעילות מופסקת. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1\(ה\)](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

2.3.1. מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

אשראי לציבור

טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים

השינוי	ליום		
	31.12.19	30.09.20	
במיליוני ש"ח			
7.9%	89,256	96,312	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(11.1%)	37,944	33,741	אנשים פרטיים - אחר
4.0%	53,833	55,960	בינוי ונדל"ן
(4.4%)	26,176	25,017	מסחר
(4.6%)	15,998	15,263	תעשייה
(14.9%)	22,058	18,781	שירותים פיננסיים
0.2%	47,675	47,771	אחר
(0.0%)	292,940	292,845	סך-הכל

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.2](#). מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

חביונות בעייתיות טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.19			30.09.20			
סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
5,303	861	4,442	4,871	710	4,161	סיכון אשראי פגום
1,746	270	1,476	2,596	252	2,344	סיכון אשראי נחות ⁽²⁾
3,837	597	3,240	4,276	670	3,606	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
10,886	1,728	9,158	11,743	1,632	10,111	סך סיכון אשראי בעייתי*
8,787	1,643	7,144	9,252	1,471	7,781	סיכון אשראי בעייתי נטו
913	-	913	790	-	790	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר. לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת התמודדות עם נגיף הקורונה, ראה [ביאור נג'](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתי, לרבות תרחישים וניתוחי רגישות שנבחנו, ראה [פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.1](#). ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.19	30.09.20	
	במיליוני ש"ח		
			מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים למעט נגזרים
2.2%	816	834	אשראי תעודות
(0.2%)	51,134	51,047	ערביות והתחייבויות אחרות**,*
1.1%	15,640	15,814	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק
8.1%	44,695	48,302	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו*
8.5%	58,323	63,275	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערביות

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,982 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערביות חוק מכו (ליום 31.12.19: 13,797 מיליוני ש"ח).

** כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 73 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.19: 94 מיליוני ש"ח).

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות (בעיקר זרות) ושיאין סחירות בפיזור נרחב. היקף ההשקעות בניירות הערך הסתכם ביום 30 בספטמבר 2020 בכ-67.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-59.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019, עלייה בשיעור של כ-14.0% שנבעה בעיקר מרכישה, נטו, של אגרות-חוב של ממשלות, בעיקר של ממשלת ישראל. במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2020, חלה עלייה בהיקף תיק המניות של הבנק בסך של כ-277 מיליוני ש"ח, בעיקר בשל גידול בהשקעות הלא הסחירות.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020, נרשם בגין תיק המניות של הבנק הפסד בסך של כ-1 מיליוני ש"ח. מתוכו הפסד בסך של כ-122 מיליוני ש"ח ברבעון הראשון, עקב ירידה בשווי השוק של המניות בשוק ההון בשל משבר התפשטות נגיף קורונה. ההפסד קוזז כתוצאה מרווח בסך של כ-121 מיליוני ש"ח ברבעונים השני והשלישי בעקבות ההתאוששות בשווקים.

תיק אגרות-החוב הזמין למכירה של הבנק רשם במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 עלייה של 413 מיליוני ש"ח. ברבעון הראשון של שנת 2020 נרשמה ירידה בשווי של כ-583 מיליוני ש"ח (מתוכה ירידה בשווי של כ-434 מיליוני ש"ח באגרות-חוב קונצרניות ופיננסיות זרות), ברבעון השני והשלישי, בעקבות ההתאוששות בשווקים, נרשמה עלייה בשווי תיק אגרות-החוב הזמין בסך של כ-996 מיליוני ש"ח (מתוכה עלייה בשווי של כ-459 מיליוני ש"ח באגרות-חוב קונצרניות ופיננסיות זרות ועלייה של כ-537 מיליוני ש"ח באגרות-חוב ממשלתיות). השינויים בשווי תיק אגרות-החוב הזמין למכירה נזקפו לקרן הון.

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:
טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך

סך-הכל	מוחזק לפדיון		זמין למכירה*		תיק למסחר			
	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך		
במיליוני ש"ח/באחוזים								
ליום 30 בספטמבר 2020								
68.3%	46,323	-	-	56.3%	38,202	12.0%	8,121	אגרות-חוב ממשלת ישראל
12.4%	8,414	-	-	12.4%	8,414	-	-	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
1.5%	1,006	-	-	1.5%	1,004	0.0%	2	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
82.0%	55,743	-	-	70.2%	47,620	12.0%	8,123	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
0.6%	424	0.6%	424	-	-	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
14.2%	9,618	-	-	14.2%	9,618	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
14.8%	10,042	0.6%	424	14.2%	9,618	-	-	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
3.0%	2,050	-	-	3.0%	*2,048	0.0%	2	מניות
100.0%	67,835	0.6%	424	87.4%	59,286	12.0%	8,125	סך-הכל ניירות-ערך
ליום 31 בדצמבר 2019								
67.3%	40,019	-	-	56.2%	33,417	11.1%	6,602	אגרות-חוב ממשלת ישראל
13.0%	7,730	-	-	13.0%	7,730	-	-	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
0.6%	381	-	-	0.6%	378	0.0%	3	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
80.9%	48,130	-	-	69.8%	41,525	11.1%	6,605	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
0.5%	299	0.5%	299	-	-	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
15.6%	9,284	-	-	15.6%	9,284	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
16.1%	9,583	0.5%	299	15.6%	9,284	-	-	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
3.0%	1,773	-	-	3.0%	*1,771	0.0%	2	מניות
100.0%	59,486	0.5%	299	88.4%	52,580	11.1%	6,607	סך-הכל ניירות-ערך

* מניות שאינן למסחר.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

31.12.19		30.09.20		
אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
5.6%	540	7.5%	751	כרייה וחציבה
7.3%	700	12.3%	1,235	תעשייה
4.0%	387	4.3%	432	חשמל ומים
3.3%	313	5.3%	531	מידע ותקשורת
74.4%	7,129	59.1%	5,937	בנקים ומוסדות פיננסיים
2.7%	259	4.5%	455	מסחר
2.7%	255	7.0%	701	אחרים
100.0%	9,583	100.0%	10,042	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות

לפרטים נוספים לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור 15](#). בתמצית הדוחות הכספיים. לפרטים בדבר ההפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות-חוב זמינות למכירה, ראה [ביאור 5](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

פיקדונות

טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.19	30.09.20	
	במיליוני ש"ח		
15.31%	361,645	417,005	פיקדונות הציבור
(6.82%)	3,520	3,280	פיקדונות מבנקים
(42.92%)	685	391	פיקדונות הממשלה
14.99%	365,850	420,676	סך-הכל

יתרת הפיקדונות ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכמה בסך של כ-421 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-366 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019. העלייה הניכרת נובעת בעיקרה ממעבר לקוחות לאפיקי השקעה סולידיים עקב השלכות התפשטות נגיף הקורונה.

פעילות חוץ-מאזנית בניירות-ערך המוחזקים על-ידי הציבור

טבלה 2-16: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.19	30.09.20	
	במיליוני ש"ח		
(18.01%)	723,227	592,964	ניירות-ערך ⁽¹⁾
(21.22%)	92,980	73,250	נכסי קרנות נאמנות ⁽²⁾

- (1) לרבות יתרות ניירות-ערך של קופות-גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת.
- (2) שווי הנכסים של קרנות הנאמנות המקבלות שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.

עיקר הקיטון בניירות-ערך נובע מירידות בשווקים ופדיונות של לקוחות בתחום קרנות הנאמנות, הגמל והפנסיה. וכן מהעברת נכסים של לקוחות מהותיים של חברה בת בבעלות מלאה של הבנק אשר פעילותה הופסקה. ראה [דוח ממשל תאגידי בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" סעיף 6.1.8. התאמות אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים](#) ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכמו בכ-24.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-26.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019, קיטון בשיעור של כ-7.9% שנבע מפירעונות של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים בסך של כ-4 מיליארד ש"ח, שקוזז על-ידי הנפקת כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-1.8 מיליארד ש"ח והנפקת אגרות-חוב בסך 0.6 מיליארד ש"ח.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

טבלה 2-17: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2020		
הערך במאזן	מזה: סחיר	הערך במאזן	מזה: סחיר	
במיליוני ש"ח				
11,066	12,818	10,086	12,415	כתבי התחייבות נדחים
13,861	14,035	12,289	12,309	אגרות-חוב
24,927	26,853	22,375	24,724	סך-הכל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

בחודש מאי 2020 הבנק הנפיק, באמצעות הפועלים הנפקות (חברה בת בבעלות מלאה המשמשת זרוע הגיוסים של הבנק) סדרה של כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-1.06 מיליארד ש"ח. כתבי התחייבות הנדחים האמורים מהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק, הם צמודים למדד ונושאים ריבית שנתית בשיעור 2.59%, לפירעון בשנת 2031 עם אפשרות לפדיון מוקדם ביוזמת הבנק (ובאישור הפיקוח על הבנקים) בשנת 2026. בחודש יולי 2020 הפועלים הנפקות ביצעה פדיון מוקדם חלקי של שטרי הון נדחים סדרה 1 בתמורה לסך של 596 מיליוני ש"ח. בחודש אוגוסט 2020 הבנק הנפיק סדרה של כתבי התחייבות נדחים צמודי מדד (סדרה ה'), הנושאים ריבית שנתית בשיעור של 2.97% בסכום קרן כולל של כ-0.7 מיליארד ש"ח, לפירעון בשנת 2031 (עם אפשרות לפירעון מוקדם ביוזמת הבנק ואישור בנק ישראל בשנת 2026). כתבי התחייבות הנדחים כוללים מנגנון ספיגת הפסדי קרן בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202, על-ידי המרה כפויה למניות רגילות של הבנק במקרה שיחס הון עצמי רובד 1 של הבנק ירד מתחת ל-5% או בהתאם להחלטה של הפיקוח על הבנקים, והם מהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. בחודש אוגוסט 2020 הנפיק הבנק לציבור, באמצעות הפועלים הנפקות, אגרות-חוב (סדרה 36) בדרך של הרחבת סדרה נסחרת. צמודות למדד המחירים לצרכן (קרן וריבית), כפי שפורסם ביום 15 בנובמבר, 2018, בגין חודש אוקטובר 2018, ללא רצפת מדד, בסכום קרן כולל של כ-574 מיליוני ש"ח בתמורה לכ-631 מיליוני ש"ח. קרן אגרות-החוב עומדת לפירעון באחד עשר תשלומים שנתיים, ביום 2 בדצמבר של כל אחת מהשנים 2020 עד 2030 (כולל). אגרות-החוב נושאות ריבית שנתית בשיעור קבוע של 1.75%.

טבלה 2-18: מכשירים נגזרים

31.12.19			30.09.20			
ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	
במיליוני ש"ח						
532,142	7,105	6,375	385,259	8,165	6,777	חוזי ריבית
312,037	3,982	3,762	339,613	3,419	3,975	חוזי מטבע
51,920	991	991	87,977	956	969	חוזים בגין מניות
1,667	15	15	370	52	52	חוזי סחורות ושירותים (כולל נגזרי אשראי)
897,766	12,093	11,143	813,219	12,592	11,773	סך-הכל

2.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניותיו

הון המניות המונפק והנפרע של הבנק ליום 30 בספטמבר 2020 הינו 1,335,898,103 ש"ח ע.ג. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. ההון המונפק הינו בניכוי 1,479,008 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק ("מניות באוצר").
עד חודש נובמבר 2018 החזיקה גב' שרי אריסון בהיתר שליטה בבנק, באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות"). ביום 22 בנובמבר 2018 הוחלף היתר השליטה של גב' אריסון בהיתר להחזקת אמצעי שליטה שקיבלה מבנק ישראל ("היתר החזקה"), אשר מאפשר את ביזור השליטה בבנק והבנק הפך תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה. לפי תנאי היתר ההחזקה נדרשת גב' אריסון, המחזיקה למועד פרסום הדוח כ-15.7% ממניות הבנק, למכור בתוך מספר שנים את החזקותיה בבנק העולות על 5%. לפרטים נוספים אודות היתר ההחזקה, השינוי במבנה השליטה בבנק והשלכותיו, ראה [דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים" בדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

דיבידנדים

כפוף לאמור להלן בסעיף זה, מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק החל מהרבעון הראשון של שנת 2017 היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות. כל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה.

בנוסף למגבלות על-פי חוק החברות, חלוקת דיבידנד על-ידי תאגיד בנקאי כפופה לרגולציה החלה על תאגידים בנקאיים בישראל, לפיה לא יחולק דיבידנד: (א) אם יתרת העודפים המצטברת של הבנק (בניכוי הפרשים בחובה, שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר) על-פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו אינה חיובית, או במידה שחלוקה כאמור תגרום ליתרה שלילית; (ב) כאשר אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל; (ג) כאשר התוצאה המצטברת של שלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים לגביה פורסם הדוח הכספי האחרון מראה על הפסד או על הפסד כולל; (ד) אם התחזית הינה שבשנה הסמוכה לאחר החלוקה, יחס הון הבנק לנכסי סיכון ירד מתחת ליחס הנדרש לגביו; (ה) מקרנות הון או מהפרשים בזכות, הנובעים מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ; (ו) במידה שלאחר חלוקתו, הנכסים הלא-כספיים של הבנק יעלו על הונו העצמי; או (ז) במידה שהבנק לא יעמוד בדרישות סעיף 23א' לחוק הבנקאות אשר קובע הגבלה לגבי השיעור מההון, אשר מותר לתאגיד בנקאי להשקיע בתאגידים ריאליים. על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים יוכל הבנק לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבל מראש ובכתב את אישורו של הפיקוח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור.

לפרטים בדבר יעד הלימות ההון של הבנק ראה [פרק הלימות הון](#) להלן.

על-פי תנאי שטר הון נדחה היה ונדחו תשלומי הריבית בגין שטר הון זה, הבנק לא ישלם דיבידנד לבעלי מניותיו כל עוד לא שולמו במלואם כל תשלומי הריבית שסילוקם נדחה.

לאור אי הודאות שהיתה קיימת ביחס לחקירת הרשויות האמריקאיות עובר לאישור ההסדרים (ראה [ביאור 1.10](#), בתמצית הדוחות הכספיים), מטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל החל מהרבעון השני של 2018 לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד מרווחים שוטפים, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. ראה [גם ביאור 24 בדוחות הכספיים לשנת 2019](#).

כתוצאה ממכירת כ-65.2% ממניות ישראלכרט ברבעון השני של שנת 2019, נוצרו לבנק עודפי הון נוספים. בקשר עם עודפי הון אלה הכריז דירקטוריון הבנק בחודש ספטמבר 2019 על חלוקת דיבידנד בסך של 1 מיליארד ש"ח אשר שולם בחודש אוקטובר 2019.

ביום 9 במרס 2020 חולקה יתרת ההחזקה של הבנק במניות ישראלכרט (כ-33% מהון המניות המונפק והנפרע של ישראלכרט), כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק.

על רקע הודעת המפקחת על הבנקים מיום 29 במרץ 2020 והוראת שעה שקבעה (ראה [סעיף 2 לעניין הלימות הון](#) להלן) בקשר עם התפשטות נגיף הקורונה החליט דירקטוריון הבנק ביום 31 במרץ 2020, כי לאור אי הוודאות בתנאים המקרו כלכליים יחד עם הגשמת תכלית הוראות ומדיניות הפיקוח על הבנקים, עד לתום תוקף הוראת השעה והתבהרות התנאים ימשיך הבנק שלא לבצע חלוקות מרווחים שוטפים.

טבלה 19-2: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
02.02.2020	09.03.2020	באגורות	במיליוני ש"ח
		*53.937	**720
24.09.2019	23.10.2019	74.897	1,000

* חושב בהתבסס על שווי מניות ישראלכרט ביום 8 במרץ 2020 (10.91 ש"ח). בגין כל מניה של הבנק חולקה כדיבידנד בעין כ-0.0494 מניה של ישראלכרט.

** שולם כדיבידנד בעין במניות. הסכום הנקוב הינו על-פי מחיר מניית ישראלכרט בבורסה ביום 8 במרץ 2020.

2. הלימות הון

גישה הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות מדידה והלימות הון מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכונים האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכונים נזילות, סיכונים סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנים 2019 ו-2020 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 30% ו-20%, בהתאמה.

יעד הלימות ההון

ביום 31 במרץ 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה)" ("הוראת השעה") וזאת, לפי הודעת הפיקוח על הבנקים, על רקע התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת להבטיח את יכולתם של הבנקים להמשיך להציע אשראי. בהתאם לחוזר נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 9% (לעומת 10% לפני השינוי), וביחס הון כולל מזערי של 12.5% (לעומת 13.5% לפני השינוי). תוקפה הראשוני של הוראת השעה היה בתוקף למשך שישה חודשים והיא הוארכה בחודש ספטמבר 2020 בשישה חודשים נוספים, עד 31 במרץ 2021. ההקלה בדרישות ההון תחול עד תום 24 חודשים מתום תוקף הוראת השעה (היינו עד ליום 31 במרץ 2023) ובלבד שיחסי ההון של הבנק לא יפחתו מיחסי ההון במועד תום תוקף הוראת השעה או יחסי ההון שחלו על הבנק טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ליחסי ההון המזעריים התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק (שהינו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד) על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 30 בספטמבר 2020 ולמשך תקופת הוראת השעה, הינם 9.26%-12.76%, בהתאמה (במקום 10.26%-13.76% לפני הוראת השעה).

בהודעה שפרסם הפיקוח על הבנקים בקשר עם הוראת השעה, הוא ביקש מהדירקטוריונים של הבנקים, בין היתר, לבחון מחדש את מדיניות הדיבידנדים מתוך כוונה שהמקורות ההוניים שישתחררו כתוצאה מהקטנת דרישות ההון ישמשו להגדלת אשראי ולא לצורך חלוקה. על רקע הודעת הפיקוח וכדי לאפשר יישום תכלית ההוראה החליט דירקטוריון הבנק ביום 31 במרץ 2020 להתאים את יעד יחס הון עצמי רובד 1 ל-9.5%. עוד החליט הדירקטוריון כי בשים לב למדיניות החלוקה הקיימת בבנק (של חלוקת עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות), לאור אי הוודאות בתנאים המקרו כלכליים יחד עם הגשמת תכלית הוראת השעה ומדיניות הפיקוח על הבנקים, עד לתום תוקף הוראת השעה והתבהרות התנאים ימשיך הבנק שלא לבצע חלוקות מרווחים שוטפים.

תכנון וניהול ההון על-ידי הבנק

תכנון ההון בבנק מתבסס על תוכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדיו השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. במסגרת תכנון ההון ויחסי ההון, מתבצעים מבחני רגישות שונים. כמו-כן, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התכנון והפערים ביניהם, ובהתאם לצורך בוחן נקיטת פעולות נדרשות לצורך שמירה על יעדי הון שנקבעו. מדיניות הבנק הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהיחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ואשר אינה נמוכה מרמת הלימות ההון הנדרשת לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון (ה-ICAAP). במסגרת ה-ICAAP, הבנק בוחן את השפעתם של תרחישי קיצון על יחסי הלימות ההון ובהתאם קיימת תוכנית לחזרה להלימות ההון הרגולטורית בקרות אירוע קיצון כאמור.

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת התייעלות"). בהתאם להוראת התייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף.

בהמשך להוראת ההתייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה והנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי ("התייעלות בתחום הנדל"ן"). במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון. במכתב מיום 16 בדצמבר 2019 הפיקוח על הבנקים האריך את התוקף ליישום תוכנית התייעלות עד ליום 31 בדצמבר 2021. הבנק בוחן חלופות למעבר של יחידות הנהלה הראשית וריכוזן בבניין אחד בעל תשתיות וסביבת עבודה מתקדמות, מעבר זה ככל שיתבצע יאפשר לבנק לפנות נכסים בהם הוא משתמש כיום ליחידות האמורות. בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 לעניין חישוב יחסי הלימות הון ויחס המינוף. בחודש ינואר 2020 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 352 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון ליום 31 בדצמבר 2019. התוכנית נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2020 לעניין חישוב יחסי הלימות הון ויחס המינוף. השפעת ההקלות בגין תוכניות התייעלות על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון מוערכת בכ-0.16% ליום 30 בספטמבר 2020.

הנפקה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים

בחודש מאי 2020 הבנק הנפיק, באמצעות הפועלים הנפקות, סדרה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון מחיקת קרן בסך של כ-1.06 מיליארד ש"ח המהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. בחודש אוגוסט 2020 הבנק הנפיק סדרה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון המרה למניות בסך של כ-0.7 מיליארד ש"ח המהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. לפרטים אודות הנפקות ראה [ביאור 9.1](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 2

בחודש יולי 2020 הפועלים הנפקות ביצעה פדיון מוקדם חלקי של שטרי הון הנדחים סדרה 1 בתמורה לסך של 596 מיליוני ש"ח. בעקבות ההחלטה על פירעון מוקדם חלקי, כפי שפורסמה ב-16 ביוני 2020, הסכום שנפדה לא מוכר בהון הפיקוחי החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020.

שלוחת הבנק בתורכיה

בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מבנק ישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בחישוב יחס ההון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
- החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 600% לכל הפחות.

בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2020 הבנק שיקלל את נכסי הסיכון בגין בנק פוזיטיף ב-300% והשפעה על הדוחות לרבעון הראשון של שנת 2020 הינה קיטון ביחס הון עצמי רובד 1 של כ-0.04%. השפעת הנחיה זו בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-600% על יחס הון עצמי רובד 1 על בסיס הנתונים ליום 30 בספטמבר 2020 הינה קיטון נוסף של כ-0.04%.

במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף.

בחודש יוני 2020 (ופעם נוספת בחודש נובמבר 2020) הבנק חידש קו אשראי לבנק פוזיטיף (המוחזק בשיעור של כ-70%) בסך של כ-50 מיליון דולר בשיעור ריבית נמוך מתנאי השוק וזאת בהתחשב בין היתר בנסיבות המיוחדות של בנק פוזיטיף, של קו האשראי שניתן לו על-ידי הבנק ושל מערכת היחסים עם בעל מניות המיעוט ומאמצי הבנק למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף (ראה [סעיף 2.6.3](#) חברות עיקריות להלן), בשל המצב המאתגר של הכלכלה התורכית ובנק פוזיטיף. לדרישת הפיקוח על הבנקים, בשל התמחור האמור נכתה יתרת קו האשראי בסך של כ-172 מיליוני ש"ח מההון הפיקוחי. ההשפעה של הנחיה זו על יחס הון עצמי רובד 1 הינה קיטון של כ-0.05%.

חכירות

השפעת יישום תקן חשבונאות בנושא חכירות במועד אימוץ התקן ביום 1 בינואר 2020 הינה קיטון של כ-0.04% ביחס הון עצמי רובד 1 וקיטון של כ-0.05% ביחס ההון הכולל. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1](#).

ערבויות עם מקדמי המרה מופחתיים

בחודש ספטמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי 203. בהתאם לחוזר קבע הפיקוח על הבנקים מקדמי המרה מופחתיים לערבויות מסוימות שניתנו במסגרת ליווי פיננסי לפרויקטים מסוג פינני בינוי, תמ"א 38 (סוג 2) או עסקות קומביניציה. מקדמי המרה יהיו זהים למקדמי המרה של ערבויות חוק המכר, כלומר 10% אם הדירה נמסרה למשתכן ו-30% אם הדירה טרם נמסרה למשתכן. הבנק נערך ליישום ההוראה והשפעתה לא צפויה להיות מהותית.

השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים על ההון הפיקוחי

תאגידים בנקאיים נדרשים לזקוף לעודפים ביום 1 בינואר 2022 את השפעת היישום לראשונה של כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים. בחודש אוקטובר 2020 הפיקוח על הבנקים פרסם טיוטת חוזר לפיה, במידה והיישום לראשונה יגרום לקיטון בהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי, נטו מהשפעת המס, רשאי התאגיד הבנקאי לכלול קיטון זה על פני 3 שנים.

טבלה 2-2: חישוב יחס הלימות ההון

31 בדצמבר 2019	30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2020	
			במיליוני ש"ח
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים			
38,795	39,528	39,202	הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
733	733	488	הון רובד 1 נוסף
39,528	40,261	39,690	סך-הכל הון רובד 1 ⁽¹⁾
9,707	10,197	10,432	הון רובד 2
49,235	50,458	50,122	סך-הכל הון כולל ⁽¹⁾
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
309,303	306,194	313,134	סיכון אשראי ⁽²⁾
3,528	3,044	3,541	סיכונים שוק
23,556	23,684	23,286	סיכון תפעולי
336,387	332,922	339,961	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽²⁾
באחוזים			
3. יחס ההון לרכיבי סיכון			
11.53%	11.87%	11.53%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
11.75%	12.09%	11.67%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
14.64%	15.16%	14.74%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
10.27%	10.26%	9.26%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾
13.77%	13.76%	12.76%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾

- הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן. לפרטים נוספים על השפעת ההתאמות בגין תוכניות ההתייעלות ראה **ביאור 9**. בתמצית הדוחות הכספיים.
- מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 658 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2020, 883 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019 ו-480 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2019 בשל התאמות בגין תוכניות ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים ממועד תחילתן.
- יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שנדרשו עובר ליום 31 במרץ 2020 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה, והחל ממועד זה ולמשך תקופת הוראת השעה (ראה בסעיף זה לעיל) הינם 9% ו-12.5% בהתאמה. ליחסים אלה התנוספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה.

3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

ביום 15 בנובמבר 2020 הפיקוח על הבנקים פרסם חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בדבר יחס המינוף. תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5%. תחילת יישום ההוראה מיום פרסומה. עם תום תוקף הוראת השעה, תמשיך ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

טבלה 21-2: יחס מינוף

31 בדצמבר 2019	30 בספטמבר 2019	30 בספטמבר 2020	
			במיליוני ש"ח
			בנתוני המאוחד
39,528	40,261	39,690	הון רובד 1*
519,648	508,609	573,323	סך החשיפות*
			באחוזים
7.61%	7.92%	6.92%	יחס מינוף
6.00%	6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים**

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה [סעיף "התייעלות תפעולית"](#) לעיל). השפעת ההקלות בגין תוכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2020, המוערכת בכ-0.09% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן.

** לפי חוזר הפיקוח על הבנקים יחס המינוף המזערי צפוי להיות 5.5% בתקופת הוראת השעה. לפרטים נוספים ראה [סעיף "יחס מינוף" לעיל](#).

הקישור ביחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2020 נובע בעיקר מגידול בסך החשיפות, בין היתר לאור עלייה בצרכי האשראי של הלקוחות לאור ההרעה שנוצרה בסביבת הפעילות הכלכלית במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה.

2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בסעיף 2.5 ובביאור 12 בתמצית הדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים. להגדרות המגזרים הפיקוחיים ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה [ביאור 28 בדוחות הכספיים לשנת 2019](#).

טבלה 2-22: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020											
סך-הכל	פעילות חו"ל		פעילות ישראל								
	סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח											
2,536	95	2,441	-	693	23	287	194	495	14	735	סך-הכל רווח מימוני, נטו
766	7	759	26	20	20	104	64	199	33	293	עמלות והכנסות אחרות
3,302	102	3,200	26	713	43	391	258	694	47	1,028	סך הכנסות
193	41	152	-	1	-	(58)	(7)	89	-	127	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,851	135	1,716	22	112	42	78	80	424	46	912	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,258	(74)	1,332	4	600	1	371	185	181	1	(11)	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
449	(17)	466	(1)	201	-	149	64	57	(1)	(3)	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
814	(57)	871	5	404	1	222	121	124	2	(8)	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	הפסד מפעילות מופסקת
816	(60)	876	5	409	1	222	121	124	2	(8)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
299,021	14,534	284,487	-	-	993	68,578	30,629	52,451	617	131,219	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
417,005	17,347	399,658	-	-	58,730	47,431	26,506	75,872	34,971	156,148	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

(1) כולל הלוואות לדיור בסך של 14.5 מיליארד ש"ח ליחידים, אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזר עסקים קטנים וזעירים.

טבלה 2-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019*											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									משקי בית ⁽¹⁾
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	
במיליוני ש"ח											
2,341	134	2,207	-	242	25	286	198	571	43	842	סך-הכל רווח מימוני, נטו
826	19	807	20	19	19	98	71	206	35	339	עמלות והכנסות אחרות
3,167	153	3,014	20	261	44	384	269	777	78	1,181	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
(40)	16	(56)	-	(2)	1	(129)	(51)	49	-	76	
1,970	158	1,812	71	108	42	82	85	438	49	937	הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים											
1,237	(21)	1,258	(51)	155	1	431	235	290	29	168	
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת											
523	34	489	(18)	82	2	153	89	108	13	60	
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת											
717	(55)	772	(33)	76	(1)	278	146	182	16	108	
רווח נקי מפעילות מופסקת											
16	-	16	16	-	-	-	-	-	-	-	
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק											
736	(52)	788	(17)	76	(1)	278	146	182	16	108	
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח											
294,980	15,305	279,675	-	-	1,605	66,143	30,117	54,013	718	127,079	
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח											
348,027	17,347	330,680	-	-	44,455	39,059	21,338	58,421	31,355	136,052	

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווגו מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות. (1) כולל הלוואות לדיור בסך של 12.2 מיליארד ש"ח ליחידים, אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזר עסקים קטנים וזעירים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

טבלה 2-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח											
7,393	321	7,072	1	1,615	95	891	578	1,542	64	2,286	רווח מימוני, נטו
2,446	26	2,420	119	85	69	307	201	609	110	920	עמלות והכנסות אחרות
9,839	347	9,492	120	1,700	164	1,198	779	2,151	174	3,206	סך הכנסות
2,130	148	1,982	-	1	4	479	167	545	2	784	הוצאות בגין הפסדי אשראי
5,593	451	5,142	162	322	121	230	236	1,246	136	2,689	הוצאות תפעוליות ואחרות
2,116	(252)	2,368	(42)	1,377	39	489	376	360	36	(267)	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
885	(31)	916	3	501	18	191	142	135	11	(85)	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
1,238	(221)	1,459	(45)	883	21	298	234	225	25	(182)	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
(109)	-	(109)	(109)	-	-	-	-	-	-	-	הפסד מפעילות מופסקת
1,141	(218)	1,359	(154)	892	21	298	234	225	25	(182)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
299,021	14,534	284,487	-	-	993	68,578	30,629	52,451	617	131,219	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
417,005	17,347	399,658	-	-	58,730	47,431	26,506	75,872	34,971	156,148	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

(1) כולל הלוואות לדיור בסך של 14.5 מיליארד ש"ח ליחידים, אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזר עסקים קטנים וזעירים.

טבלה 2-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019*											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									משקי בית ⁽¹⁾
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	
במיליוני ש"ח											
7,339	395	6,944	3	1,068	76	841	579	1,710	135	2,532	רווח מימוני, נטו
2,462	45	2,417	89	61	71	286	209	612	102	987	עמלות והכנסות אחרות
9,801	440	9,361	92	1,129	147	1,127	788	2,322	237	3,519	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
400	34	366	-	1	4	30	(58)	182	-	207	
5,839	583	5,256	190	326	120	239	247	1,273	139	2,722	הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים											
3,562	(177)	3,739	(98)	802	23	858	599	867	98	590	
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת											
1,413	54	1,359	(28)	306	9	303	218	310	35	206	
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת											
2,156	(231)	2,387	(70)	503	14	555	381	557	63	384	
רווח נקי מפעילות מופסקת											
258	-	258	258	-	-	-	-	-	-	-	
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק											
2,428	(221)	2,649	188	507	14	555	381	557	63	384	
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח											
294,980	15,305	279,675	-	-	1,605	66,143	30,117	54,013	718	127,079	
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח											
348,027	17,347	330,680	-	-	44,455	39,059	21,338	58,421	31,355	136,052	

* סווג מחדש - בעיקר עקב הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם אינו ענף "אנשים פרטיים" וסווג מחדש מהמגזרים העסקיים למגזרים "משקי בית" ו-"בנקאות פרטית". בנוסף, חלק מהנתונים סווג מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.
 (1) כולל הלוואות לדיור בסך של 12.2 מיליארד ש"ח ליחידים, אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזר עסקים קטנים וזעירים.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

מגזר משקי בית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר משקי בית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-182 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 384 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי האשראי וירידה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-2,286 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,532 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה בהיקפי האשראי ובמרווחים הפיננסיים של האשראי וכן במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות כתוצאה מירידת שיעור הריבית הדולרית. מנגד, חלה עלייה כתוצאה מגידול בהיקפי האשראי לדיור. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-920 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-987 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בדמי ניהול חשבונות ועמלות כרטיסי אשראי, שקוזזה בחלקה על-ידי עלייה בעמלות מפעילות בניירות-ערך. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-784 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-207 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע ברובו מעלייה בהפרשה הקבוצתית בגין אשראי תקין לרבות הפרשות בגין הלוואות לדיור, לנוכח אי הוודאות הקיימת בשל השפעת נגיף הקורונה על מצב המשק והלוויים וכן על היכולת לזהות ולאמוד הפסדי אשראי הגלומים בתיק בזמן של חוסר ודאות משמעותי כפי שקיים כיום. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-2,689 מיליון ש"ח בהשוואה ל-2,722 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהוצאות השכר אשר נובעת מהמשך החיסכון בעלויות עקב תהליכי התייעלות, ומירידה בסכום המענק בהתחשב בתשואה להון שהושגה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 לנוכח השפעות התפשטות נגיף הקורונה וכן מהשלכות הסכם השכר, על פיו התגמול הונוי לעובדים בוטל ובמקומו יינתנו תוספות שכר החל מחודש מאי. בתקופה המקבילה בשנת 2019 נרשמה הוצאה גבוהה לתגמול הונוי, עקב עליית מחיר מניית הבנק. מנגד, חלה עלייה בהוצאות בשל שינוי הערכות הבנק בנוגע ליתרת התחייבות תלויה. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכם בכ-131 מיליארד ש"ח (מזה: אשראי לדיור בסך של כ-97 מיליארד ש"ח, אשראי צרכני בסך של כ-29 מיליארד ש"ח וכרטיסי אשראי בסך של כ-5 מיליארד ש"ח), בהשוואה לכ-128 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019 (מזה: אשראי לדיור בסך של כ-89 מיליארד ש"ח, אשראי צרכני בסך של 34 מיליארד ש"ח וכרטיסי אשראי בסך של כ-5 מיליארד ש"ח). פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכמו בכ-156.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-134.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. העלייה נובעת בעיקרה ממעבר לקוחות לאפיקי השקעה סולידיים עקב השלכות התפשטות נגיף הקורונה.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הבנקאות הפרטית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-25 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 63 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-64 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-135 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות עקב ירידת שיעור הריבית הדולרית. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-110 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-102 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מפעילות בניירות-ערך. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכם בכ-0.6 מיליארד ש"ח, בדומה ליום 31 בדצמבר 2019. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכמו בכ-35.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-31.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים קטנים וזעירים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-225 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-557 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הקיטון נבע מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומירידה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-1,542 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,710 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל ירידת שיעור הריבית הדולרית. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-609 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-612 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בדמי ניהול חשבונות, שקוזזה בחלקה על-ידי עמלות מפעילות בניירות-ערך. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-545 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-182 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע ברובו מעלייה בהפרשה הקבוצתית בגין אשראי תקין, לנוכח אי הוודאות הקיימת בשל השפעת נגיף הקורונה על מצב המשק והלוויים וכן על היכולת לזהות ולאמוד הפסדי אשראי הגלומים בתיק בזמן של חוסר ודאות משמעותי כפי שקיים כיום. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-1,246 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,273 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהוצאות השכר אשר נובעת מהמשך החיסכון בעלויות עקב תהליכי התייעלות, ומירידה בסכום המענק בהתחשב בתשואה להון שהושגה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 לנוכח השפעות התפשטות נגיף הקורונה וכן מהשלכות הסכם השכר, על פיו התגמול הונוי לעובדים בוטל ובמקומו יינתנו תוספות שכר החל מחודש מאי. בתקופה המקבילה בשנת 2019 נרשמה הוצאה גבוהה לתגמול הונוי, עקב עליית מחיר מניית הבנק. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכם בכ-52.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-54.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכמו בכ-75.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-61.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. העלייה נובעת בעיקרה ממעבר לקוחות לאפיקי השקעה סולידיים עקב השלכות התפשטות נגיף הקורונה.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים בינוניים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-234 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-381 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-167 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך 58 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע ברובו מעלייה בהפרשה הקבוצתית בגין אשראי תקין, לנוכח אי הוודאות הקיימת בשל השפעת נגיף הקורונה על מצב המשק והלווים וכן על היכולת לזהות ולאמוד הפסדי אשראי הגלומים בתיק בזמן של חוסר ודאות משמעותי כפי שקיים כיום. בנוסף, הגידול נבע גם מעלייה בהפרשה הקבוצתית בגין חובות בעייתיים וכן מירידה בגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכם בכ-30.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-29.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכמו בכ-26.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-24.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים גדולים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-298 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-555 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי, שקוזה בחלקה על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו ועל-ידי עלייה בעמלות. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-891 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-841 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה בהכנסות מפעילות חדר עסקות בשל עלייה בהיקף העסקות עקב התנדויות שחלה בשוק וכן עקב עלייה בהיקף האשראי והפיקדונות. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-307 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-286 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון ומעמלות מפעילות בניירות-ערך. ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-479 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 30 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע ברובו מעלייה בהפרשה הקבוצתית בגין חובות בעייתיים וכן מירידה בגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכם בכ-68.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-67.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכמו בכ-47.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-45.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר גופים מוסדיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-21 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-14 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-95 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-76 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מגידול בהכנסות מפעילות חדר עסקות בשל עלייה בהיקף העסקות עקב התנדויות שחלה בשווקים. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-69 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-71 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בעמלות תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים, שקוזה בחלקה על-ידי עלייה בעמלות מפעילות בניירות-ערך. האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכם בכ-1.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכמו בכ-58.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-48.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. העלייה נובעת בעיקרה ממעבר לקוחות לאפיקי השקעה סולידיים עקב השלכות התפשטות נגיף הקורונה.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר ניהול פיננסי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-892 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-507 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-1,615 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,068 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע כתוצאה משינוי בפערים בין השווי והוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, עקב פער שווי הוגן צבירה שלילי בתקופה המקבילה בשל ירידת הריבית הארוכה. בנוסף, חל גידול בהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים. כמו-כן, חל גידול בהכנסות מפעילות חדר עסקות בשל עלייה בהיקף העסקות עקב התנדויות שחלה בשוק, בעקבות משבר התפשטות נגיף קורונה. מנגד, חל קיטון ברווחים מהשקעה במניות, בשל משבר התפשטות נגיף קורונה וחלה ירידה ברווחים מהשקעה באגרות-חוב. בנוסף, חל קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור עלית המדד הידוע בין התקופות. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו ב-85 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-61 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות סינדיקציה. לפרטים בדבר השפעת התפשטות נגיף הקורונה על מוסדות פיננסיים זרים, ראה [פרק סיכון אשראי](#) בסקירת הסיכונים להלן.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-154 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח נקי בסך של 188 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההפסד מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם בסך של 45 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 70 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד נבע בעיקר מקיטון בהוצאות המשפטיות הקשורות לחקירה האמריקאית ורווח ממכירת נכסים. עלייה זו קוזזה בחלקה על-ידי הוצאה לשיערוך ההתחייבות בגין ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, בהשוואה להכנסה בתקופה המקבילה אשתקד שבה חלה ירידה בשער הדולר.

כמו-כן, מגזר אחר כולל הפסד המיוחס לפעילות מופסקת אשר הסתכם בסך של 109 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020, בהשוואה לרווח בסך של כ-258 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסד מפעילות מופסקת בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 נובע מהכרה בהפסד מירידת-ערך ההשקעה בישראל בסך של כ-109 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס) עקב ירידת מחיר המניה מתחת ליתרת ההשקעה בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, בהשוואה למחיר ערב חלוקתה כדיבידנד בעין לבעלי המניות. בתקופה המקבילה נכלל חלק הבנק ברווחי קבוצת ישראל וכן רווח ממכירת 65% ממניות ישראל.

מגזר הפעילות הבינלאומית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכם ב-218 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 221 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד נבע בעיקר מירידה בהוצאות המשפטיות, אשר קוזזו בחלקם על-ידי רישום הוצאות בגין שערור ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, בהשוואה להכנסה בתקופה המקבילה אשתקד. להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- ההפסד של סניף ניו-יורק הסתכם בכ-42 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בהשוואה לרווח של כ-105 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסד נבע ברובו מעלייה בהוצאות הפסדי אשראי כתוצאה מגידול בשיעור ההפרשה הקבוצתית לנוכח אי הוודאות הקיימת בשל השפעת נגיף הקורונה על מצב המשק והלווים, וכן מקיטון ברווח המימוני, נטו זאת בעקבות הפחתת ריבית ה-FED.
- ההפסד של הפועלים שוויץ הסתכם בכ-168 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 בהשוואה להפסד בסך של כ-222 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד נבע מירידה בהוצאות המשפטיות המיוחסות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים. עם זאת, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 נרשמו הוצאות בגין שערור ההפרשה לחקירה האמריקאית מול הכנסה שנרשמה בתקופה המקבילה אשתקד. כמו-כן, בתקופה המקבילה אשתקד נרשם הפסד בגין עסקה למכירת תיק נכסי הלקוחות של הפועלים שוויץ.
- בשנת 2020 הוכר הפסד מירידת-ערך בגין ההשקעה בפוזיטיבי בסך של 30 מיליון ש"ח והבנק העמיד את סכום ההשקעה בבנק פוזיטיבי על סך של 3 מיליון ש"ח. בתקופה המקבילה אשתקד הוכר הפסד מירידת-ערך בסך של כ-63 מיליון ש"ח.

סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכם בכ-14.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-15.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. הקיטון נבע מהעברת מרבית תיק האשראי הקיים בבנק הפועלים לוקסמבורג לישראל.

- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2020 בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-14.0 מיליארד ש"ח בדומה ליתרה ליום 31 בדצמבר 2019. בפעילות ה-Middle-Market הסתכם האשראי בכ-11.5 מיליארד ש"ח, מתוכו סך של כ-4.8 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. זאת, בהשוואה לכ-11.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019, מתוכו סך של כ-4.8 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה.
- ליום 30 בספטמבר 2020 נותרו בבנק הפועלים לוקסמבורג יתרות אשראי לציבור בסך של כ-0.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. זאת עקב העברת מרבית תיק האשראי הקיים לישראל.
- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2020 בבנק פוזיטיבי בתורכיה הסתכם בכ-0.4 מיליארד ש"ח בדומה ליתרה לסוף שנת 2019.

סך פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2020 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-17.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-16.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

- יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2020 בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-17.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-16.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. בפעילות ה-Middle-Market הסתכמו הפיקדונות בכ-7.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-7.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019. יתרת פיקדונות הציבור מסוג Brokered CD's הסתכמה בכ-9.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-8.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה, ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל החלטות התפעולי הראשי בבנק לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

שיוך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שיוך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים שונים שנקבעו על-ידי הנהלת הבנק. לפרטים בדבר הקריטריונים השונים לסיווג ולכללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים, ראה [ביאור 28 בדוחות הכספיים לשנת 2019](#).

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

שלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלואות לדיוור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
2,536	10	662	86	388	275	253	331	531	סך-הכל רווח מימוני, נטו
766	18	27	11	117	99	16	135	343	עמלות והכנסות אחרות
3,302	28	689	97	505	374	269	466	874	סך ההכנסות
193	-	-	42	(49)	15	22	56	107	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,851	22	117	136	159	127	74	312	904	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,258	6	572	(81)	395	232	173	98	(137)	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
449	(1)	199	(17)	141	78	60	35	(46)	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
814	7	378	(64)	254	154	113	63	(91)	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
-	-	-	-	-	-	-	-	-	הפסד מפעילות מופסקת
816	7	383	(67)	254	154	113	63	(91)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
292,845	-	1,723	12,760	72,709	41,279	96,365	30,745	37,264	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
417,005	-	43,783	17,103	53,619	29,469	-	55,850	217,181	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שזנקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019*									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			סך-הכל
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיוור	עסקים קטנים ⁽²⁾	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
2,341	2	241	118	377	282	214	401	706	סך-הכל רווח מימוני, נטו
826	15	31	23	116	97	16	144	384	עמלות והכנסות אחרות
3,167	17	272	141	493	379	230	545	1,090	סך ההכנסות
(40)	-	(2)	16	(201)	15	6	68	58	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,970	61	109	161	158	129	73	317	962	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,237	(44)	165	(36)	536	235	151	160	70	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
523	(6)	90	29	193	84	52	55	26	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
717	(38)	78	(65)	343	151	99	105	44	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
16	16	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
736	(22)	78	(62)	343	151	99	105	44	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
291,007	-	1,253	12,690	76,306	39,997	87,316	31,132	42,313	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
348,027	-	29,066	15,910	48,719	23,493	-	43,826	187,013	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* סווג מחדש.

- (1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
- (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
7,393	30	1,567	291	1,160	831	728	1,045	1,741	רווח מימוני, נטו
2,446	117	79	38	384	287	43	411	1,087	עמלות והכנסות אחרות
9,839	147	1,646	329	1,544	1,118	771	1,456	2,828	סך ההכנסות
2,130	-	4	149	480	313	298	355	531	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,593	161	339	456	460	366	227	920	2,664	הוצאות תפעוליות ואחרות
2,116	(14)	1,303	(276)	604	439	246	181	(367)	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
885	14	483	(37)	227	165	90	68	(125)	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
1,238	(28)	827	(239)	377	274	156	113	(242)	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
(109)	(109)	-	-	-	-	-	-	-	הפסד מפעילות מופסקת
1,141	(137)	836	(236)	377	274	156	113	(242)	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
292,845	-	1,723	12,760	72,709	41,279	96,365	30,745	37,264	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
417,005	-	43,783	17,103	53,619	29,469	-	55,850	217,181	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019*									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
7,339	33	1,038	353	1,103	821	612	1,223	2,156	רווח מימוני, נטו
2,462	76	104	57	349	277	46	432	1,121	עמלות והכנסות אחרות
9,801	109	1,142	410	1,452	1,098	658	1,655	3,277	סך ההכנסות
400	-	2	34	(105)	29	25	235	180	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,839	200	314	587	456	382	218	923	2,759	הוצאות תפעוליות ואחרות
3,562	(91)	826	(211)	1,101	687	415	497	338	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
1,413	(22)	299	44	397	249	145	179	122	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
2,156	(69)	534	(255)	704	438	270	318	216	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
258	258	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
2,428	189	538	(245)	704	438	270	318	216	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
291,007	-	1,253	12,690	76,306	39,997	87,316	31,132	42,313	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
348,027	-	29,066	15,910	48,719	23,493	-	43,826	187,013	פיקודנות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* סווג מחדש.

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים. כמו-כן, הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

למידע נוסף אודות מגזרי הפעילות וניתוח תוצאות המגזרים, ראה פרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי.

2.6. חברות עיקריות

2.6.1. קבוצת ישראלכרט

בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות"). בחודש אפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור 65.2% מהונה של ישראלכרט.

עד לתום הרבעון הראשון של שנת 2019 כלל הבנק את חלקו 98.2% מרווחי ישראלכרט. לאחר המכירה נותר הבנק עם החזקה של כ-33% ממניות ישראלכרט, שטופלה לפי שיטת השווי המאזני.

ביום 2 בפברואר 2020, אישר דירקטוריון הבנק, חלוקה של יתרת ההחזקה במניות בישראלכרט, כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק וביום 9 במרץ 2020 בוצעה החלוקה בפועל. חלוקת המניות בוצעה בהתאם לשווי המניות בבוססה במועד חלוקתן. עקב ירידת מחיר המניה מתחת ליתרת ההשקעה בספרי הבנק ליום 31 בדצמבר 2019, הבנק הכיר בהפסד מירידת-ערך ההשקעה בסך של כ-109 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס) במסגרת הרווח מפעילות מופסקת בדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2020. כמו-כן, החל ממועד חלוקת המניות הבנק אינו מחזיק במניות ישראלכרט ובכך השלים הבנק את ההיפרדות מקבוצת ישראלכרט, כנדרש בחוק להגברת התחרותיות.

לפרטים נוספים בדבר טענת פקיד השומה, לפיה במכירת חברה בת המסווגת כעוסק לצורכי מס ערך מוסף ("מע"מ") יש לחייב במס רווח רווחים ראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות, בכל הקשור למכירת קבוצת ישראלכרט, ראה [ביאור 3.ג.8 בדוחות הכספיים לשנת 2019](#).
 לפרטים נוספים בדבר שומות מע"מ אשר התייחסו, בין היתר, לתשלום מע"מ על עמלות מטבע-חוץ שנגבו מלקוחות הבנק ולמחויבות הבנק לשאת בתשלום המע"מ על עמלות שנגבו בעבורו. ראה [ביאור 2.ג.8 בדוחות הכספיים לשנת 2019](#). הבנק כלל בתקופת הדוח הפרשה כנגד התחייבות זו.

2.6.2 Hapoalim (Switzerland) Ltd. (להלן: "הפועלים שוויץ")

חברה בת (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשוויץ, שעסקה בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ. הבנק פועל להחזרת רישיון הבנק ויציאת החברה מגדר אחריותה הפיקוחית של ה-FINMA. ההפסד בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 של הפועלים שוויץ הסתכם בסך של 39 מיליון פרנק שוויצרי בהשוואה להפסד בסך של 86 מיליון פרנק שוויצרי בתקופה המקבילה אשתקד. לפרטים בדבר סיום חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה [ביאור 10](#). בתמצית הדוחות הכספיים. לפרטים בדבר סיום חקירה בנושא ארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה [ביאור 10ה](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

2.6.3 Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף, המוחזק בשיעור של 69.83% על-ידי הבנק והפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית. קבלת פיקודנות כפופה לרגולציה המקומית והיא מותרת עד לגובה האשראי של כל לווה. המצב הכלכלי בתורכיה הוחמר בעקבות מגיפת הקורונה ויחד עם ההרעה במצב הפוליטי של המדינה גבר הסיכון למשבר מאזן תשלומים. הלירה הטורקית איבדה מתחילת השנה ועד סוף חודש אוקטובר כ-40% מערכה מול הדולר ויתרות מטבע-החוץ של תורכיה כמעט אזלו תוך כדי הניסיון להגן על המטבע. בניסיון לבלום את הפיחות הבנק המרכזי בתורכיה העלה את הריבית משיעור של 8.25% ל-10.25%. על רקע המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה ובמסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול למכירת ההשקעה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף. הבנק התקשר עם בנק השקעות תורכי שסייע באיתור רוכשים פוטנציאליים, תהליך המכירה הואט מאוד במהלך מגפת הקורונה. כמו-כן, לבעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף טענות כנגד הבנק בקשר עם ההשפעה, לכאורה, של האמור על התוצאות של בנק פוזיטיף. המנהל הכללי של הבנק התפטר במהלך יולי 2020. בעקבות חילוקי הדעות השונים, הבנק מנהל דיאלוג מתמשך עם בעל מניות המיעוט, לגבי אופי התנהלות בנק פוזיטיף ופעילות הדירקטוריון שלו. במסגרת הדיאלוג כאמור, נדונות חלופות שונות לגבי חלוקת התמורה הצפויה להתקבל בעת מכירת בנק פוזיטיף. בעקבות הצעה שקיבל הבנק לרכישת בנק פוזיטיף ובהתחשב בדיונים על החלופות השונות עם בעל המיעוט כאמור, הבנק עדכן את השווי ההוגן של התמורה הצפויה והעמיד את שווי ההשקעה בהון ברבעון השני של שנת 2020 בסך של כ-3 מיליון ש"ח (בהשוואה ל-33 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019) ורשם הפרשה לירידת-ערך על סך 30 מיליון ש"ח. הבנק קיבל הצעה נוספת, הטובה מזו הנזכרת לעיל ומנהל במקביל משא ומתן עם המציע. בשלב זה אין באפשרות הבנק להעריך את סיכויי ההתממשות של ההצעות, בין היתר בהתחשב במצב הכלכלי בתורכיה, בנסיבותיו של בנק פוזיטיף ועל בסיס נסיון העבר. עוד יצוין כי בחודש ינואר 2019 בנק ישראל הנחה את הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בחישוב יחס ההון המאוחד בגין הפעילות בבנק פוזיטיף החל משנת 2020. לפרטים ראה [פרק הון והלימות הון לעיל](#). לעניין נכוי מסגרת קווי האשראי מההון הפיקוחי, ראה [פרק 2.3.2](#) הון, הלימות הון ומינוף. יתרת האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2020 הסתכמה ב-724 מיליון לירות תורכיות (כ-321 מיליון ש"ח), בהשוואה ליתרה בסך של 641 מיליון לירות תורכיות (כ-372 מיליון ש"ח) בסוף שנת 2019. התוצאות העסקיות של קבוצת בנק פוזיטיף בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 הסתכמו בהפסד של כ-40 מיליון לירות תורכיות לעומת רווח בסך של כ-2 מיליון לירות תורכיות בתקופה המקבילה אשתקד. סך השקעת הבנק בבנק פוזיטיף ליום 30 בספטמבר 2020, לאחר הכרה בהפסד מירידת-ערך של ההשקעה כאמור לעיל, הסתכמה ב-107 מיליון ש"ח (3 מיליון ש"ח בהון, ו-104 מיליון ש"ח בקווי אשראי שהועמדו לבנק פוזיטיף), בהשוואה לכ-154 מיליון ש"ח (33 מיליון ש"ח בהון ו-121 מיליון ש"ח בהלוואות כאמור) בסוף שנת 2019. לפרטים אודות חברות נוספות ומידע נוסף הנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה [מגזר פעילות בינלאומית](#) בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי להלן.

3. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט בסעיף 1.1 לעיל.

מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הבנק ב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019" וב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2020".

3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הבנק מבצע בדיקה מקיפה להערכת הסיכונים להם הוא חשוף ובחינת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציטת. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי.

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לנהל את הסיכונים על בסיס האסטרטגיה והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטווית על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. המפקח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות המפקח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים. מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר הנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים הינו ד"ר א. בכר.

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים אשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר צ. כהן, והממונה על החטיבה הקמעונאית הגב' ד. רביב. חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות הינו מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מר י. ענתבי.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורכת-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.

הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

לפרטים והרחבה בדבר ממשל ניהול הסיכונים לרבות תפיסת הבקרה, הגורמים האחראים, ועדות דירקטוריון וצוותי הנהלה בזיקה לניהול הסיכונים ראה ["דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019"](#).

3.2. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי.

תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** - התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי הוגן חיובי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.
- **אשראי חוץ-מאזני** - התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים.

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מוגדר כסיכון צד נגדי, שהינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. למידע על סיכון אשראי צד נגדי ואופן ניהולו ראה ["דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2020"](#).

סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

השפעת משבר התפשטות נגיף הקורונה

התפשטות הנגיף כמו גם צעדי הממשלות בישראל ובעולם להתמודדות עמו, יצרו פגיעה משמעותית בפעילות העסקית בארץ ובעולם המקיפה את מרבית ענפי המשק, אם כי קיימים תחומים בהם הפגיעה מובהקת וברורה כגון תעופה, תיירות, מסחר בקניונים, הסעדה, ארועים, בילוי ופנאי ואנרגיה. היכולת להתמודד עם הפגיעה הכלכלית תלויה בגורמים רבים אשר אינם ברורים מספיק בשלב זה ואשר כוללים את מהירות החזרה לשגרה בענפים השונים, יכולת העסקים ומשקי הבית להתמודד עם המשבר באמצעות שינוי תהליכים ומציאת פתרונות חליפיים, תמיכת הממשלה, התאוששות המסחר העולמי ועוד גורמים נוספים. יוצאים מהכלל תחומים בהם הביקוש עלה והתנאים לא יצרו פגיעה מהותית עסקית כגון בתי מרקחת, מסחר במזון. בעקבות המשבר, גדל באופן חד שיעור מבקשי התעסוקה והשלכות המשבר מייצרות גם בקרב משקי הבית אי ודאות כלכלית משמעותית. הבנק פועל לתמוך בלקוחותיו בתקופת המשבר תוך התחשבות בהשפעות המשבר על סיכון האשראי ולצורך כך ביצע מספר צעדים המפורטים בפרק 2.1.3 לעיל.

על רקע אי הודאות הרבה, צופה הבנק כי הפסדי האשראי בפועל, עשויים לגדול אך בשלב זה קשה לקבוע באיזו מידה ומתי, בין היתר כתוצאה מתהליכים וצעדים שנוקטים הממשלה ובנק ישראל ואשר עשויים לסייע למשק להחליץ מהמשבר במהירות רבה יותר, אך במידה ולא יצלחו יביאו לדחיה בלבד בהתממשות סיכונים האשראי.

במסגרת היערכות הבנק לתוצאות משבר הקורונה, ובמטרה להעריך את השפעותיו האפשריות, נבחנו תרחישים פנימיים שונים להתפתחות שורה של פרמטרים כלכליים, ואלו משמשים את הבנק לאמידת ההשפעות על הבנק ובפרט, הבנק בוחן את השלכות המשבר הפוטנציאליות על תיק האשראי וזאת גם ככלי תומך לבחינת נאותות הפסדי האשראי. יודגש כי תרחישים כאמור מבוצעים בגישות שונות הנהוגות בכל בנק והתלויות באופן ניהול הסיכונים של כל תאגיד בנקאי ובגישתו הפנימית ולפיכך יתכנו הערכות שונות, לעיתים אף באופן מהותי בין התאגידים הבנקאים השונים בהתאם לתרחישים השונים שערך כל תאגיד בנקאי לפי גישתו ואומדנים שונים בין התאגידים הבנקאיים גם בהינתן אותו מערך הנחות. בתרחיש הייחוס אשר שימש את הבנק לאתגור יתרת הפרשה הקבוצתית הניח הבנק כי הפעילות הכלכלית לא תשוב לסדרה לפחות עד מחצית 2021. כתוצאה מהמגבלות בגין נגיף הקורונה, התוצר ישוב להתכווץ ברבעון הרביעי של 2020 ובסיכום שנת 2020 הוא ירד בשיעור שנתי ממוצע של 5.5%. בשנת 2021 נרשמת התאוששות הדרגתית בצמיחה וזו מסתכמת בשיעור שנתי של 4.4%. רמת התוצר בסוף 2021 תהיה דומה לזו שטרם המשבר.

שיעור האבטלה (הגדרה רחבה הכוללת חל"ת) יעמוד על 14% ברבעון הרביעי של 2020, וירד לרמה של 10% ביוני 2021. מחירי הדיור ירדו באופן מתון עד ליוני 2021. ריבית בנק ישראל בתרחיש האמור נותרת ברמה של 0.1% בארבעת הרבעונים הבאים. גם ברבעון זה החליט הבנק לעדכן את יתרת הפרשה הקבוצתית, אשר מסתכמת לתאריך הדוחות הכספיים בכ-5.3 מיליארד ש"ח וזאת בכדי ליצור יתרת הפרשה קבוצתית גבוהה יותר המהווה "כרית ביטחון" אל מול התממשות אפשרית בעתיד של הפסדי האשראי הפרטניים ובמחיקות האוטומטיות, קרי: הכרה בהפסדי אשראי גבוהים יותר בשלושת הרבעונים הראשונים של 2020, על-ידי הגדלת יתרת הפרשה הקבוצתית אל מול התממשות עתידית אפשרית של הפסדים פרטניים ומחיקות אוטומטיות. בהתאם לתרחיש שערך הבנק רמת הפסדי האשראי האפשריים של הבנק בשנה הקרובה עשויה לקטון, בהסתברות שאינה זניחה, ככל שיתמשו נתוני התרחיש וככל שהשפעת נתוני התרחיש על איכות התיק תהיה על-פי המודלים וההנחות שנקטו ב-0.3 מיליארד ש"ח או לגדול ב-0.2 מיליארד ש"ח ביחס להוצאה להפסדי אשראי החזויה בשנה הקרובה בתרחיש הייחוס.

יודגש כי נוכח אי הודאות הרבה השוררת והקושי הקיים בזיהוי מלא של הפסדי האשראי, בין היתר נוכח דחיית התשלומים ללווים כפי שתואר לעיל, חיזוי הפסדי אשראי בעיצומו של המשבר הינו תוצאה של הנחות והערכות אשר בשלב זה קשה עד מאד לקבוע את סבירותן. הפרמטרים העיקריים הנכללים בתרחיש ואשר להערכת הבנק ישפיעו על גובה הפסדי האשראי הצפויים ואשר לגביהם קיימת אי ודאות משמעותית הינם שיעור האבטלה ושיעור צמיחת התוצר.

צעדי הממשלה בהמשך הדרך משפיעים אף הם על הערכת הפסדי האשראי הצפויים וככל שיינתן סיוע ממשלתי לעסקים ולפרטיים צפוי קיטון נוסף בהפסדי האשראי. הערכות ותרחישים אלו מתעדכנים באופן שוטף בהתאם לתחזיות השונות, לתוכניות הכלכליות של הממשלה ולאירועים בארץ ובעולם. מאחר שהשינוי בהפרשה להפסדי אשראי נובע בעיקרו כתוצאה מהגדלת הפרשה הקבוצתית כדי לבטא תחזית לגידול עתידי בהפסדי האשראי, השינוי אינו ניכר באופן משמעותי ביחס למדדים לאיכות תיק האשראי אשר מושפעים בעיקר ממצב התיק הנוכחי, פרט לגידול מסוים בשיעור החוב הבעייתי ויכול שהדבר נובע גם מדחיות תשלומים ללווים ותמיכה ממשלתית כפי שתואר לעיל.

כפי שתואר לעיל, בשל אי הודאות הרבה השוררת בשלב זה לא ניתן להעריך את מלוא השפעות המשבר והיקפן על הבנק, יודגש כי הנחות שונות היו יכולות להביא לתוצאות שונות אף באופן מהותי מאילו המתוארות לעיל וכמו-כן עשויות להביא לתוצאות שונות בין התאגידים הבנקאים השונים. הערכות הבנק בדבר השלכות אפשריות של התפשטות נגיף הקורונה והשפעתו על השווקים הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בפרק 1.1 לעיל, הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתמש באופן שונה מהותית מהאמור לעיל.

3.2.1. ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר התפשטות נגיף הקורונה

לנוכח התפשטות נגיף הקורונה והשלכותיו האפשריות על מצב המשק והלווים, ומתוך מטרה לעודד תאגידים בנקאיים לפעול לייצוב לוויים שלא עומדים או עשויים לא לעמוד בחובותיהם התשלום החוזיות שלהם עקב נגיף הקורונה, פרסם בנק ישראל דגשים לטיפול בחובות לגביהם בוצעו שינויים בתנאים. בהתאם לחוזר נקבע כי שינויים בתנאי הלוואות לא גורמים באופן אוטומטי לסיווג של הלוואות כחובות בעייתיים בארגון מחדש, כאשר בשל משבר התפשטות נגיף הקורונה מבוצעים שינויים לזמן קצר בתשלומים ללווים אשר לא היו בפיגור קודם לכן. עוד נקבע כי, לווה נחשב לווה שאינו בפיגור אם הוא נמצא בפיגור של פחות מ-30 ימים במועד יישום השינויים.

ייצוב לוויים שאינם בפיגור בהלוואות הקיימות שלהם, אשר הם לוויים תקינים הנתקלים בבעיות פיננסיות או תפעוליות בטווח הקצר כתוצאה ממשבר התפשטות נגיף הקורונה ככלל לא יחשב כארגון מחדש של חוב בעייתי, בפרט כאשר מתקיימים התנאים הבאים:

- השינוי בוצע בשל משבר התפשטות נגיף הקורונה
- הלווה לא היה בפיגור במועד שבו יושמו השינויים
- השינוי הוא לזמן קצר

לעניין קביעת מצב פיגור - חובות שלא היו לפני כן בפיגור וניתנה להם דחיה בשל משבר התפשטות נגיף הקורונה, לא יסווגו כחובות בפיגור בשל הדחייה. כאשר בוצעה דחיית תשלומים בחובות שהיו בפיגור לפני הדחייה, יש להקפיד את מצב הפיגור במשך תקופת דחיית התשלום למעט אם החוב סווג כפגום או אם הוא נמחק חשבונאית. ייתכן שאילולא הקפאת מניין ימי הפיגור ביחס לתשלומים שנדחו, כאמור לעיל, יתרת החובות בפיגור הייתה גבוהה יותר. דחיית התשלומים כאמור לעיל, לגבי הלוואות שלא היו בפיגור של 30 ימים או יותר במועד דחיית התשלומים, לא תחייב סיווג הלוואות כחוב בארגון מחדש של חוב בעייתי. לגבי הלוואות לדיור: ב-13 יולי 2020 ניתנה דחיית תשלומים נוספת להלוואות לדיור שלא היו בפיגור, בשל אירוע נגיף הקורונה, ככלל הדחיה אינה מחייבת סיווג של הלוואות לדיור כחוב בארגון מחדש של חוב בעייתי, גם כאשר הדחייה המצטברת עולה על שישה חודשים.

לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה [ביאור 11](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

הבנק העמיד לרשות לקוחותיו כלים, מוצרי אשראי ומוצרים נוספים להתמודדות עם המשבר. לפרטים נוספים ראה [פרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה"](#) בדוח ממשל תאגיד.

להלן פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים החל מחודש מרץ 2020, במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים כאמור לעיל.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

טבלה 1-3: פרטים בדבר יתרת החובות, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים⁽¹⁾, במסגרת ההתמודדות עם משבר התפשטות נגיף הקורונה, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי

חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון למועד הדיווח ⁽¹⁾⁽²⁾	פירוט נוסף של יתרת החוב הרשומה של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים			פירוט נוסף של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, לפי משך תקופת דחיית התשלומים ⁽³⁾			חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים, נכון למועד הדיווח		יתרת חוב רשומה	מספר הלוואות	סכום התשלומים שנדחו	חובות בעייתיים	
	חובות לא בעייתיים	חובות סך-הכל	חובות לא בעייתיים	חובות לגביהם בוצעה דחיה של יותר מ-6 חודשים	חובות לגביהם בוצעה דחיה של יותר מ-3 חודשים	חובות לגביהם בוצעה דחיה של יותר מ-6 חודשים	חובות לא בעייתיים	חובות בעייתיים					
	במיליוני ש"ח												
	625	18	1,944	2,281	2,140	-	141	715	126	158	2,996	עסקים גדולים	
	948	62	732	1,062	1,061	-	1	178	71	167	1,240	עסקים בינוניים	
	4,967	2,201	1,167	3,675	2,730	-	945	139	762	20,075	3,814	עסקים קטנים וזעירים	
												אנשים פרטיים -	
	2,001	1,812	838	2,799	1,994	1	804	113	506	69,096	2,912	לא דיור	
	13,427	2,663	4,151	7,349	6,532	140	677	55	162	13,654	7,404	הלוואות לדיור	
	21,968	6,756	8,832	17,166	14,457	141	2,568	1,200	1,627	103,150	18,366	סך-הכל ישראל	
	-	1,703	1,241	2,699	2,576	-	123	306	371	43	3,005	פעילות בחו"ל	
	432	21,968	8,459	10,073	19,865	17,033	141	2,691	(4) 1,506	1,998	103,193	21,371	סך-הכל ליום 30.9.20

- בסמוך למועד הפרסום הסתכמה יתרת האשראי בגינו נדחו תשלומים לסך של כ-19,115 מיליון ש"ח ויתרת התשלומים שנדחו בפועל הסתכמה לסך של כ-1,813 מיליון ש"ח.
- מזה: דחיות שניתנו שאינן במסגרת תוכנית רחבתית בסך 7,016 מיליון ש"ח.
- תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ואינה כוללת דחיות שלהן הלווה זכאי לפי כל דין.
- מזה: חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית בסך 110 מיליון ש"ח.

אשראי בערבות מדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, החליטה המדינה על הקמת קרן הלוואות ייעודית שעיקרה סיוע לעסקים קטנים, בינוניים וגדולים שנקלעו לקשיי תזרים כתוצאה מהתפרצות הנגיף. תנאי הלוואות נקבעו על-ידי משרד האוצר והינם אחידים לכל סוגי הלוואות:

- ריבית: שנה ראשונה ריבית אפס (משולמת על-ידי המדינה לבנק), שנה שנייה ואילך, פריים+1.5%.
- תקופה: עד 5 שנים, כולל תקופת גרייס עד 12 חודשים.
- ביטחונות לקוח: עד 5% מגובה הלוואה המאושרת.
- סכום הלוואה:
- במסלול הכללי: 30% מהמחזור השנתי של הלקוח או 20 מיליון ש"ח, הנמוך מבניהם.
- במסלול המוגבר: 30% מהמחזור השנתי של הלקוח או 10 מיליון ש"ח, הנמוך מבניהם.

עד כה כ-77% מהאשראי בערבות מדינה ניתן לעסקים קטנים וזעירים וכ-23% נוספים לעסקים בינוניים וגדולים. הסיכון באשראי זה מגודר על-ידי המדינה על-פי השיעורים הבאים: עד 85% באשראי ספציפי, ולא יותר מ-15% לכלל התיק במסלול הכללי, ועד 95% באשראי ספציפי ולא יותר מ-60% לכלל התיק במסלול המוגבר שהושק ב-21 ליוני 2020. המסלול המוגבר כולל עסקים שנפגעו באופן משמעותי מהתפשטות הקורונה ואשר הציגו ירידה מעל 50% במחזור ההכנסות שלהם בחודשים אפריל עד יולי 2020 בהשוואה לאותם חודשים אשתקד, ושהינם ללא יכולת תזרימית עצמאית להתמודד עם הנזקים התזרימיים.

טבלה 2-3: פרטים בדבר יתרת החוב הרשומה של אשראי בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה

לימים 30 בספטמבר 2020	לימים 30 בספטמבר 2020	
2,942	3,721	עסקים קטנים וזעירים
685	895	עסקים בינוניים
149	234	עסקים גדולים
3,776	4,850	סך-הכל

טבלה 3-3: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור⁽¹⁾

יתרה ליום 31.12.19				יתרה ליום 30.09.20				
סך-הכל	פרטי	דיוור	מסחרי	סך-הכל	פרטי	דיוור	מסחרי	
במיליוני ש"ח								
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי⁽¹⁾								
290,053	35,659	87,802	166,592	284,990	30,221	93,827	160,942	סיכון אשראי מאזני
140,452	21,009	7,259	112,184	149,738	21,538	6,568	121,632	סיכון אשראי חוץ-מאזני
430,505	56,668	95,061	278,776	434,728	51,759	100,395	282,574	סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי								
6,674	2,133	1,198	3,343	14,526	3,670	2,509	8,347	א. לא בעייתי - מאזני
9,158	906	702	7,550	10,111	848	714	8,549	ב. סך-הכל בעייתי ⁽²⁾
3,240	48	-	3,192	3,606	32	-	3,574	(1) השגחה מיוחדת
1,476	96	700	680	2,344	40	713	1,591	(2) נחות
4,442	762	2	3,678	4,161	776	1	3,384	(3) פגום
15,832	3,039	1,900	10,893	24,637	4,518	3,223	16,896	סך-הכל סיכון אשראי מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
3,028	89	8	2,931	3,858	183	40	3,635	סיכון אשראי חוץ-מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
18,860	3,128	1,908	13,824	28,495	4,701	3,263	20,531	סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
913	93	699	121	790	39	713	38	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾
449,365	59,796	96,969	292,600	463,223	56,460	103,658	303,105	סך-הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים								
3,867	378	2	3,487	3,482	363	1	3,118	א. חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית
34	-	-	34	33	-	-	33	ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
3,901	378	2	3,521	3,515	363	1	3,151	סך-הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(2) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(3) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

כדי לשקף את השפעת המשבר ביצע הבנק תהליכי החמרת דירוגים פנימיים על בסיס הערכות למידת השפעת המשבר על סגמנטים שונים בשילוב עם פרמטרים נוספים. כתוצאה מכך ניכר גידול משמעותי ביתרות האשראי שאינו בדירוג ביצוע בנתוני 30 בספטמבר 2020 לעומת נתוני 31 בדצמבר 2019. תהליכי החמרת הדירוגים הפנימיים עודכנו, וצפויים להמשיך להתעדכן, בהתאם להערכות הבנק לגבי השלכות המשבר.

טבלה 4-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור		
3,678	764	4,442
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה		
549	285	834
חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה		
(4)	(3)	(7)
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום		
(336)	(146)	(482)
חובות פגומים שנמחקו		
(528)	(123)	(651)
חובות פגומים שנפרעו		
3,359	777	4,136
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה		
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש		
667	707	1,374
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה		
1,760	260	2,020
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה		
(145)	(131)	(276)
חובות בארגון מחדש שנמחקו		
(264)	(109)	(373)
חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג שאינו פגום או שנפרעו		
2,018	727	2,745
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה		
תנועה ביתרת הפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים		
1,272	136	1,408
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה		
587	179	766
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה		
(135)	(39)	(174)
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה		
(291)	(96)	(387)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות		
161	44	205
נזקף לרווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי		
(336)	(146)	(482)
מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה		
291	96	387
גביית חובות שנמחקו חשבונאית		
-	-	-
אחר		
1,388	130	1,518
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה		

טבלה 4-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור		
2,015	706	2,721
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה		
931	322	1,253
חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה		
(52)	(8)	(60)
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום		
(287)	(135)	(422)
חובות פגומים שנמחקו		
(387)	(140)	(527)
חובות פגומים שנפרעו		
2,220	745	2,965
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה		
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש		
676	624	1,300
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה		
233	303	536
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה		
(81)	(111)	(192)
חובות בארגון מחדש שנמחקו		
(165)	(131)	(296)
חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג שאינו פגום או שנפרעו*		
663	685	1,348
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה		
תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים		
408	163	571
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה		
486	167	653
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה		
(67)	(62)	(129)
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה		
(505)	(99)	(604)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות		
(86)	6	(80)
נזקף לדוח רווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי		
(287)	(135)	(422)
מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה		
505	99	604
גביית חובות שנמחקו חשבונאית		
(1)	(2)	(3)
אחר		
539	131	670
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה		
(36)	-	(36)
* מזה: חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום בשל ארגון מחדש עוקב		

טבלה 5-3: מדדי סיכון אשראי

ליום		
31.12.19	30.09.20	
1.49%	1.38%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*
0.31%	0.26%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*
1.58%	2.07%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*
1.27%	1.79%	שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור**,*
105.97%	149.32%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום*
87.90%	125.38%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*
2.42%	2.54%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*
0.44%	0.95%	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.12%	0.18%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
7.48%	8.79%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
** כולל הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים.

ניתוח איכות התיק

- בתשעת החודשים של שנת 2020 נרשמה עלייה (החמרה) במדדים הבאים לעומת סוף 2019:
- שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור.
 - שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור.
 - שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור.
 - שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
 - שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.
 - בתקופה זו נרשמה ירידה (שיפור) במדדים הבאים:
 - שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור.
 - שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור.

המדד העיקרי המעיד על החמרה באיכות התיק שאינה כתוצאה מהגידול בהפרשה הקבוצתית הינו גידול מסוים בשיעור החוב הבעייתי. פרט למדד זה השפעת התפשטות נגיף הקורונה אינה ניכרת עדיין באופן מהותי באיכות התיק, אך השפעות המשבר עשויות להביא לגידול משמעותי בהפסדי האשראי בעתיד, אותן הביא הבנק לידי ביטוי באמצעות ההפרשה הקבוצתית. יצוין כי קיימת אי ודאות רבה לגבי השלכות המשבר וזאת בהתחשב בהמשך התממשותו בארץ ובחו"ל, הן בהיבט הפגיעה הכלכלית של צעדים נוספים שיתכן וידרשו, כדי למתן את התפשטות הנגיף והן בהיבט הצלחת צעדי תמיכה ממשלתיים.

לגבי מדדים נוספים המתייחסים לסיכון תיק האשראי של אנשים פרטיים בלבד ראה [טבלה 18-3](#) להלן.

3.2.2. מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 30 בספטמבר 2020						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
380	53	102	373	961	30,922	32,348
570	(2)	44	473	621	67,921	70,253
594	(93)	104	242	1,133	25,089	27,735
957	126	277	422	1,244	33,645	36,561
247	9	56	30	195	38,025	38,476
186	49	88	101	121	13,352	14,469
81	8	32	40	71	7,319	7,765
1,636	30	392	1,771	3,348	36,644	41,849
4,651	180	1,095	3,452	7,694	252,917	269,456
733	6	296	1	695	99,915	103,153
1,078	194	487	777	849	51,538	56,234
6,462	380	1,878	4,230	9,238	404,370	428,843
-	-	-	-	-	2,710	2,710
-	-	-	-	-	48,385	48,385
6,462	380	1,878	4,230	9,238	455,465	479,938
503	27	251	611	2,505	30,358	34,380
9	-	1	-	-	40,952	41,640
512	27	252	611	2,505	71,310	76,020
6,974	407	2,130	4,841	11,743	526,775	555,958

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 11,774,437,65,785,318,505 ו-159,457 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 30 בספטמבר 2019						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי*	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	מזה: סיכון אשראי בעייתי* ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי* ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל* ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
346	18	21	359	1,179	29,446	31,045
468	(116)	(192)	536	922	62,047	63,980
393	(110)	7	222	1,069	23,301	24,523
798	89	117	414	933	32,327	34,710
210	(8)	60	15	37	40,124	40,420
149	38	59	110	136	12,201	13,005
57	12	18	22	44	7,179	7,428
606	41	123	545	1,930	39,023	42,465
3,027	(36)	213	2,223	6,250	245,648	257,576
436	4	19	-	662	90,511	93,165
820	249	180	744	871	56,258	61,174
4,283	217	412	2,967	7,783	392,417	411,915
-	-	-	-	-	3,242	3,242
-	-	-	-	-	44,431	44,431
4,283	217	412	2,967	7,783	440,090	459,588
212	6	(12)	500	1,291	32,108	34,293
9	-	-	-	-	44,172	44,172
221	6	(12)	500	1,291	76,280	78,465
4,504	223	400	3,467	9,074	516,370	538,053

* סוג מחדש, הלוואות לדיור שניתנו ליחידים אשר ענף המשק שלהם שונה מענף "אנשים פרטיים" סוגו מחדש מענפי המשק המסחריים לענף "אנשים פרטיים - הלוואות לדיור".

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 12,692,529, 63,907,312, 147,992-1 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

טבלה 6-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
333	33	26	405	915	29,736	31,029
523	(100)	(125)	603	951	65,812	67,577
402	(112)	13	305	1,214	23,390	24,702
806	120	157	539	953	33,746	35,380
200	(38)	19	30	138	38,001	38,346
148	50	65	112	130	12,775	13,297
57	15	21	22	70	7,403	7,582
1,243	42	768	1,858	3,621	38,004	42,600
3,712	10	944	3,874	7,992	248,867	260,513
443	9	31	2	696	94,590	96,480
785	297	193	760	904	56,420	59,540
4,940	316	1,168	4,636	9,592	399,877	416,533
-	-	-	-	-	2,905	2,905
-	-	-	-	-	41,585	41,585
4,940	316	1,168	4,636	9,592	444,367	461,023
303	36	109	661	1,294	30,628	32,832
8	-	(1)	-	-	41,733	41,733
311	36	108	661	1,294	72,361	74,565
5,251	352	1,276	5,297	10,886	516,728	535,588

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 148,572 ו-11,143, 471, 57,713, 317,689 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

3.2.3. בינוי והנדל"ן

ליום 30 בספטמבר 2020 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-106 מיליארד ש"ח.

טבלה 7-3: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019			יתרה ליום 30 בספטמבר 2020			
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח						
6,050	2,484	3,566	5,012	1,932	3,080	בנייה למסחר ושירותים
520	99	421	458	93	365	בנייה לתעשייה
46,168	*28,208	17,960	49,321	*30,973	18,348	בנייה לדיור
27,811	4,945	22,866	30,946	5,432	25,514	נכסים מניבים
20,444	10,498	9,946	20,218	10,254	9,964	אחר
100,993	46,234	54,759	105,955	48,684	57,271	סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-3,755 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר (ליום 31.12.19: 3,589 מיליוני ש"ח).

3.2.4. חשיפת אשראי למדינות זרות

להלן מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:

טבלה 8-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2020				
חשיפה						
סך-הכל	חוף-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	מאזנית	סך-הכל	חוף-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	מאזנית	
במיליוני ש"ח						
המדינה						
29,457	6,557	22,900	29,261	6,321	22,940	ארצות-הברית
4,723	1,097	3,626	2,496	1,271	1,225	שוויץ
10,936	2,985	7,951	13,106	4,259	8,847	אנגליה
2,628	1,463	1,165	2,596	1,519	1,077	גרמניה
3,507	1,512	1,995	3,774	1,269	2,505	צרפת
12,893	1,689	11,204	13,648	2,335	11,313	אחרות
64,144	15,303	48,841	64,881	16,974	47,907	סך-כל החשיפות למדינות זרות
529	385	144	217	75	142	מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIGS: פורטוגל, איטליה, יוון וספרד
1,551	187	1,364	1,528	142	1,386	מזה: סך החשיפות למדינות LDC
8	-	8	346	-	346	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות*

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

* רשימת המדינות עם בעיות נזילות מבוססת על מספר קריטריונים שנקבעו על-ידי הבנק. התפשטות נגיף הקורונה העלתה את פרמיות הסיכון בשווקים הפיננסיים, וזו בלטה בשווקים המתעוררים. בהתאם ובשל התפתחות בשוקי ההון ואחרים, נכללו בתקופת הדוח מדינות נוספות ברשימת המדינות עם בעיות נזילות ובכללן תורכיה, שהינה מדינת הפעילות של בנק פוזיטיף, המוחזק על-ידי הבנק. יודגש כי הוספה של מדינות לרשימה לא בהכרח מייצגת הרעה שייחודית למדינה זו, וכמו-כן שיפור באותם אינדיקטורים יוביל בהתאם לעדכון הרשימה.

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערביות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוף-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

3.2.5. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
טבלה 9-3: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2020				
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח						
דירוג אשראי חיצוני⁽⁵⁾						
6,981	2,949	4,032	5,599	2,466	3,133	AAA עד AA
15,620	1,709	13,911	18,517	2,506	16,011	A+ עד A-
1,006	139	867	770	34	736	BBB+ עד BBB-
34	22	12	18	16	2	BB+ עד B-
-	-	-	7	4	3	פחות מ: B-
386	74	312	605	112	493	ללא דירוג
24,027	4,893	19,134	25,516	5,138	20,378	סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	מזה: יתרת חובות פגומים
-	-	-	-	-	-	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
24,027	4,893	19,134	25,516	5,138	20,378	סך-הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
5	1	4	7	1	6	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

* היתרות כוללות חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים במדינות הבאות:
ספרד - סך חשיפה של כ-64 מיליון ש"ח, מזה סך של 42 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 16 מיליון ש"ח בדירוג BBB+ וסך של 6 מיליון ש"ח בדירוג BBB- (סך חשיפה בסוף שנת 2019 הייתה כ-163 מיליון ש"ח בדירוג A-)
איטליה - סך חשיפה של כ-18 מיליון ש"ח, מזה סך של 17 מיליון ש"ח בדירוג BBB- והיתרה בסך של 1 מיליון ש"ח בדירוג BB (סך החשיפה בסוף שנת 2019 הייתה כ-83 מיליון ש"ח, מזה סך של 76 מיליון ש"ח בדירוג BBB והיתרה בסך של 7 מיליון ש"ח בדירוג BBB-).
בארלנד, יוון ובפורטוגל אין חשיפה למוסדות פיננסיים.
(1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו. אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.
(2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי. אינו כולל סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חוב של לווה.
(4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
(5) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במטבע-חוץ לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות Moody's, S&P ו-Fitch.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2020 בכ-25.5 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-1.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-24.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2019. עלייה זו נבעה מגידול בחשיפה המאזנית בסך כ-1.3 מיליארד ש"ח ומעלייה בחשיפה החוץ-מאזנית בסך כ-0.2 מיליארד ש"ח. כ-94.5% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A- ומעלה.
החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-81.62% בבנקים וחברות אחזקה בנקאיות, 17.36% בחברות ביטוח ו-1.02% מוסד פיננסי אחר. עיקר החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים במדינות מערב אירופה (64.16%), ובארצות-הברית (24.1%).
בשל החשש מפני ההשלכות השליליות של מגפת הקורונה על הכלכלה העולמית ועל התוצאות הכספיות של המוסדות הפיננסיים בעולם, נרשם ברבעון ראשון 2020 גידול במרווחים ובמחירי ה-CDS של מרבית המוסדות הפיננסיים הזרים מולם פועל הבנק. במקביל אף שינו סוכנויות הדרוג (Fitch, S&P, MOODY'S) את תחזיות הדרוג של רבים מהם לשלילית ולמקצתם אף הורד דרוג האשראי לטווח הארוך. מגמה זו התמתנה במהלך הרבעון השני והשלישי כך שרמות המרווחים ומחירי ה-CDS מתקרבים לרמתם טרום המשבר. הבנק מוסיף לקיים ניטור תכופ ושוטף של המוסדות הפיננסיים ובמידת הצורך פועל לצמצום מכלול הסיכונים הרלוונטיים ובכללם סיכון האשראי וסיכון הסליקה.
נתוני "בנקים וממשלות בחו"ל" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק, בפרק סקירת הסיכונים ובדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2020 (להלן: הגילוי לפי ענפי משק), כולל את החשיפות בגין בנקים בחו"ל ולא כולל מוסדות פיננסיים אחרים אשר מוצגים בעיקר בענפי שירותים פיננסיים. בנוסף, בענף זה נכללים בנקים מרכזיים בעוד שהטבלה לעיל אינה כוללת חשיפה בגין בנקים מרכזיים. בגילוי לפי ענפי משק "סיכון האשראי הכולל" מכיל יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות בגין נגזרים בעוד שהטבלה לעיל כוללת רק יתרות מאזניות בגין נגזרים. כמו-כן, סך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני" בגילוי לפי ענפי משק כולל אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים אך אינו כולל אגרות-חוב וניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר הכוללים בטבלה לעיל. אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין נגזרים אינו נכלל בסך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני". לעומת זאת, הטבלה לעיל כוללת יתרות מאזניות בגין נגזרים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

3.2.6 סיכונים בתיק הלוואות לדיור טבלה 10-3: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

יתרה ליום		
31.12.19	30.09.19	30.09.20
במיליוני ש"ח		
יתרות אשראי		
89,777	87,757	97,103
1,173	1,210	1,092
123	115	164
91,073	89,082	98,359
		סך-הכל

לשנה שהסתיימה ביום	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום	30.09.20
31.12.19	30.09.19	30.09.20
במיליוני ש"ח		

ביצוע		
הלוואות מכספי האוצר		
124	98	87
42	32	45
166	130	132
18,159	13,596	15,228
18,325	13,726	15,360
1,235	787	1,590
19,560	14,513	16,950
		סך-הכל

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

טבלה 11-3: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

יתרת חוב רשומה	הסכום בפיגור מעל 90 יום מתוך סך החובות הבעייתיים	שיעור הפיגור	הפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור (כולל הפרשה לפי עומק הפיגור)	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור	חוב בעייתי	שיעור חוב בעייתי
במיליוני ש"ח/באחוזים						
97,103	129	0.13%	738	0.76%	714	0.74%
89,777	109	0.12%	446	0.50%	702	0.78%

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2020 שיעור הסכומים בפיגור עלה באופן שולי ושיעור החוב הבעייתי ירד במעט לעומת סוף 2019. מנגד נרשמה עלייה חדה בשיעור ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור. עלייה זו הושפעה מגידול יזום של ההפרשה הקבוצתית אשר נועדה לשקף את ההשפעות האפשריות של המשבר על הפסדי האשראי העתידיים. בהתאם להנחיית בנק ישראל ביצוע דחייה לא מביא לכך שההלוואה תוגדר כהלוואה בפיגור, ובמידה והלווה כבר נמצא בפיגור, רמת הפיגור מוקפאת עד לסיים הדחייה.

התפתחות יתרות אשראי לדיור

טבלה 3-12: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל		מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד				
שיעור שינוי בתקופה	יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		
		שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	
8.2%	97,103	0.2%	221	25.9%	25,133	14.1%	13,684	38.7%	37,623	21.1%	20,442	30.09.20
10.2%	89,777	0.3%	266	26.5%	23,834	15.4%	13,811	38.5%	34,565	19.3%	17,301	31.12.19
9.3%	81,454	0.5%	368	27.0%	21,984	16.6%	13,539	38.1%	31,060	17.8%	14,503	31.12.18

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטי על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעור LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. הוגדרו אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור. דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהלת החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון. הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף, במסגרת בחינת תרחישי קיצון נבחנת ההשפעה גם על תיק המשכנתאות. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

טבלה 3-13: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 הרבעונים האחרונים

2019		2020		רבעון שלישי	יתרות לסוף תקופה
רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי		
במיליוני ש"ח					
87,757	89,777	92,536	94,615	97,103	
2.3%	2.3%	3.1%	2.2%	2.6%	שינוי ביתרות
4,843	4,729	5,712	4,363	5,285	ביצוע הלואות חדשות

נתוני הלוואות לדיור - שיעור מסך הביצועים החדשים
טבלה 14-3: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
30.09.19	31.12.19	31.03.20	30.06.20	30.09.20	
מאפיינים					
37.7%	40.2%	39.7%	40.7%	43.3%	שיעור מימון מעל 60%
0.1%	0.0%	0.1%	0.0%	0.0%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
32.7%	30.8%	32.0%	33.1%	32.8%	שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
59.9%	58.1%	58.4%	58.7%	58.4%	שיעור בריבית משתנה
5.6%	5.7%	4.9%	5.2%	5.1%	שיעור הלוואות לכל מטרה
9.2%	9.2%	8.6%	7.9%	6.9%	שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות
7.1%	7.4%	7.9%	8.0%	8.1%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
24.1	24.3	24.3	24.7	24.6	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

נמשכת מגמת העלייה ביתרות הלוואות לדיור ברבעון המדווח. שיעור הגידול ברבעון השלישי אינו מציג האטה בפעילות והוא דומה לשיעור הגידול בתקופה שקדמה למשבר. מנתוני ביצועי הלוואות לדיור ברבעון השלישי ניכרת עלייה (החמרה) במדד שיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60%. יציבות נרשמה במדדים הבאים:

- שיעור הביצועים בשיעור החזר מהכנסה מעל 40%.
 - שיעור בריבית משתנה ובפרט בשיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים (ירידה קלה).
 - שיעור ביצועי הלוואות לכל מטרה (ירידה קלה).
 - תקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ללא גישור).
 - שיעור הקרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (עלייה קלה).
- במדד שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות נרשמה ירידה.

יצוין כי הגידול בשיעור המימון מעל 60% מושפע מהיקף המשכנתאות בפרויקטי מחיר למשתכן וכן ממגמת ירידה במשקל הלוואות למטרת השקעה (מוגבלות לשיעור מימון עד 50%).

3.2.7. אשראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת ההחזר של הלקוח. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאושרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשראי נבחנות תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל. ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשראי מקוון מסוג "אשראי ברגע". סכום הלוואה המרבי אותה יכול הלקוח לקבל ותנאי הלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבונותיו. תוכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, יכולת ההחזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשראי והסיכון. החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכונים האשראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיקי האשראי, איכותו, סיכנו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם: מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשראי ללווים פרטיים, מדדי תאבון סיכון, מדיניות ונוהלי אשראי ומדרג סמכויות, ותהליכי בקרה בתחום סיכונים האשראי.

טבלה 15-3: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

השינוי	יתרה ליום		במיליוני ש"ח	
	31.12.19	30.09.20		
				מאזני
(11.29%)	(363)	3,216	2,853	עו"ש חובה
(9.57%)	(2,583)	26,996	24,413	הלוואות ⁽¹⁾
(24.36%)	(19)	78	59	מזה: הלוואות בולט ובלון
(11.96%)	(420)	3,511	3,091	אשראי לרכישת כלי רכב ⁽²⁾
(11.74%)	(582)	4,958	4,376	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
(10.21%)	(3,948)	38,681	34,733	סך-הכל סיכון אשראי מאזני
				חוץ-מאזני
2.94%	621	21,092	21,713	סיכון אשראי חוץ-מאזני
(5.57%)	(3,327)	59,773	56,446	סך-הכל סיכון אשראי כולל

(1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.
 (2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב.

טבלה 16-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם להכנסה הממוצעת⁽¹⁾ ולגודל הלווה

סך-הכל	ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 30 בספטמבר 2020			סך-הכל	הכנסה לחשבון
	הכנסה לחשבון			הכנסה לחשבון				
	מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח	מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח		
								במיליוני ש"ח
								אשראי ללווה באלפי ש"ח
3,587	982	960	1,645	3,427	1,011	933	1,483	עד 20
3,613	1,024	879	1,710	3,282	916	832	1,534	מ-20 עד 40
8,188	2,052	2,415	3,721	7,565	1,899	2,367	3,299	מ-40 עד 80
12,548	4,140	4,782	3,626	11,277	3,760	4,371	3,146	מ-80 עד 150
9,366	5,749	2,805	812	7,931	4,833	2,385	713	מ-150 עד 300
1,379	1,158	154	67	1,251	993	122	136	מעל 300
38,681	15,105	11,995	11,581	34,733	13,412	11,010	10,311	סך-הכל

(1) ההכנסה לחשבון חושבה בהתבסס על הכנסה ממוצעת לתקופה של 12 חודשים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

טבלה 17-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הליוויים

ליום	ליום	
31 בדצמבר	30 בספטמבר	
2019	2020	
סיכון אשראי מאזני		
במיליוני ש"ח		
גודל תיק נכסים פיננסיים באלפי ש"ח		
22,491	18,858	עד 10
6,574	6,485	מ-10 עד 50
4,999	4,993	מ-50 עד 200
2,219	2,175	מ-200 עד 500
2,398	2,222	מעל 500
38,681	34,733	סך-הכל

טבלה 18-3: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בישראל בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון

ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 30 בספטמבר 2020				
סך-הכל	הלוואות הלוואות בריבית קבועה	הלוואות בריבית משתנה	סך-הכל	הלוואות בריבית קבועה	הלוואות בריבית משתנה	
במיליוני ש"ח						
תקופה לפירעון						
8,506	5,440	3,066	7,618	4,844	2,774	עד שנה
7,557	84	7,473	7,432	77	7,355	משנה עד 3 שנים
13,764	115	13,649	12,567	113	12,454	מ-3 עד 5 שנים
8,854	122	8,732	7,116	115	7,001	מעל 5 שנים
38,681	5,761	32,920	34,733	5,149	29,584	סך-הכל

טבלה 19-3: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני ליום		השינוי	יתרה ליום		
31.12.19	30.09.20		31.12.19	30.09.20	
במיליוני ש"ח					
2.3%	2.4%	(6.2%)	905	849	סיכון אשראי בעייתי
2.0%	2.2%	2.2%	760	777	מזה: סיכון אשראי פגום
0.2%	0.1%	(58.1%)	93	39	חובות בפיגור מעל 90 יום
⁽¹⁾ 0.8%	0.7%	⁽¹⁾ (12.9%)	297	194	מחיקות חשבונאיות נטו לתקופה
2.0%	3.1%	37.3%	785	1,078	יתרת הפרשה להפסדי אשראי

(1) מחושב על בסיס שנתי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2020

בתשעת החודשים של שנת 2020 נרשם המשך קיטון ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של כ-9.8%. סך סיכון האשראי המאזני ירד בכ-10.2%.

בתשעת החודשים נרשמה ירידה חדה ביתרת החובות בפיגור מעל 90 יום של 58.1%, ירידה זו הושפעה, בין היתר, מהאפשרות לבצע דחיות תשלומים. ביתרת סיכון האשראי הבעייתי נרשמה ירידה של 6.2%, אך נרשמה עלייה בשיעורו מסך סיכון האשראי המאזני בעקבות ירידה בהיקף התיק. במחיקות החשבונאיות נטו לתקופה נרשמה ירידה של 12.9% במונחים שנתיים. המושפעת בין היתר מהאפשרות לבצע דחיות תשלומים תוך הקפאת מצב הפיגור במשך תקופת דחיית התשלום.

עלייה נרשמה במדדים הבאים:

- עלייה ביתרת סיכון האשראי הפגום של 2.2%.

- עלייה חדה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי של 37.3%, זאת בהשפעת הגידול בהפרשה הקבוצתית.

בנתוני תשעת החודשים של שנת 2020 ישנה ירידה משמעותית ביתרת החובות בפיגור מעל 90 יום, ביתרת סיכון האשראי הבעייתי ובמחיקות החשבונאיות נטו לתקופה (במונחים שנתיים), בעוד שישנה עלייה ביתרת האשראי הפגום ועלייה חדה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי. פרט לגידול מסוים בסיכון האשראי הפגום ולהשפעת הפרשה הקבוצתית על יתרת הפרשה להפסדי אשראי, השפעות התפשטות נגיף הקורונה טרם באו לידי ביטוי וצפויות להשפיע באופן משמעותי יותר בהמשך על מדדי איכות התיק. היקף ההשפעה תלוי בהיקף הפגיעה בפועל במעסיקים ויכולת המשק להתאושש במהירות. ככל שהפגיעה בשכר הלווים, ובפרט גידול באבטלה יהיו משמעותיים, ייתכן גידול משמעותי בהפסדי האשראי. גורם ממתן עשוי להיות צעדי הממשלה לתמוך בציבור המובטלים ולהאצת התאוששות המשק. ככל שצעדים אלו יצליחו, יביא הדבר להשפעה מתונה יותר של המשבר על איכות תיק חשיפות זה.

3.2.8 מימון ממונף

טבלה 20-3: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

ליום 30 בספטמבר 2020			
מספר לוויים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
3	508	1,014	1,522
1	435	-	435
2	279	-	279
1	422	-	422
1	90	176	266
8	1,734	1,190	2,924
			סך-הכל

* בניכוי מחיקה והפרשה פרטנית להפסדי אשראי בסך של כ-733 מיליון ש"ח.

ליום 31 בדצמבר 2019			
מספר לוויים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
1	103	110	213
2	498	-	498
1	-	266	266
1	235	9	244
1	338	83	421
2	633	-	633
8	1,807	468	2,275
			סך-הכל

* בניכוי מחיקה והפרשה פרטנית להפסדי אשראי בסך של כ-591 מיליון ש"ח.

3.2.9. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 21-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

30 בספטמבר 2020			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
2	42	3,980	4,022
1	198	1,068	1,266
1	599	1,590	2,189
5	6,796	7,009	13,805
9	7,635	13,647	21,282

ענף משק

תעשייה	2	42	3,980	4,022
בינוי ונדל"ן - בינוי	1	198	1,068	1,266
אספקת חשמל ומים	1	599	1,590	2,189
שירותים פיננסיים	5	6,796	7,009	13,805
סך-הכל	9	7,635	13,647	21,282

31 בדצמבר 2019

מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
2	26	4,012	4,038
1	1,419	1,261	2,680
1	941	261	1,202
6	9,225	6,320	15,545
10	11,611	11,854	23,465

ענף משק

תעשייה	2	26	4,012	4,038
אספקת חשמל ומים	1	1,419	1,261	2,680
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	1	941	261	1,202
שירותים פיננסיים	6	9,225	6,320	15,545
סך-הכל	10	11,611	11,854	23,465

3.2.10. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לוויים

הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לוויים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות.

טבלה 22-3: יתרות סיכון האשראי⁽¹⁾ לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 30 בספטמבר 2020

סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾	חבות ברוטו ⁽³⁾	ניכויים ⁽⁴⁾	חבות נטו ⁽¹⁾	שיעור מההון הרגולטורי
במיליוני ש"ח						
2,373	4,496	-	6,873	-	6,873	17.72%
2,673	3,327	173	6,001	7	5,993	15.45%

- (1) הנתונים המוצגים להלן מייצגים חשיפה לקבוצות לוויים והינם לאחר הפחתת הניכויים המותרים בהוראה 313. לפיכך, נתונים אלה אינם ברי השוואה לנתונים בדבר חבות לוויים המפורטים בגילויים אחרים בדוח.
- (2) סיכון האשראי החוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.
- (3) הסכום כולל ערבויות צד ג' מחוץ לקבוצה.
- (4) ניכויים המותרים בהתאם להוראה 313, הכוללים בעיקר פיקדונות המופקדים בבנק, אגרות-חוב שהונפקו על-ידי מדינת ישראל, כתבי שיפוי של מדינת ישראל או גופים פיננסיים המותרים בניכוי.

3.3. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או של תיק נכסים/מכשירים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 כתוצאה מהשפעות משבר התפרצות נגיף הקורונה חלה עלייה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים ובכללם שערי החליפין, מרווחי הבסיס (basis spread), שערי מניות ומחירי אגרות-חוב. בנוסף, נצפתה ירידה בריביות הבנקים המרכזיים. במהלך הרבעון השני חלה רגיעה בתנודתיות והתאוששות במדדי המניות ואגרות-החוב הקונצרניות, אשר ככלל נמשכה לתוך הרבעון השלישי. כתוצאה מהרגיעה בשווקים ירדו חלק מאומדני סיכון השוק וההשקעה של פעילות המסחר, התיק הבנקאי ותיק הנוסטרו של הבנק ושל לקוחות הבנק הפועלים בנגזרים. להורדת ריביות לזמן קצר על-ידי הבנקים המרכזיים, אלה שהתרחשו והורדות נוספות שעשויות להתבצע, ולשינויים בעקומי התשואות בשוק, השפעה על קיטון בהכנסות המימון והריבית העתידית של הבנק והשפעה על השווי ההוגן והשווי הכלכלי כמפורט בטבלאות להלן. לפרטים נוספים ראה [פרק סקירה כלכלית ופיננסית ופרק השפעת התפשטות נגיף הקורונה](#) לעיל.

3.3.1. סיכון ריבית

סיכון הריבית הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים. הסיכון כהגדרתו לעיל, כולל גם את גורמי הסיכון הבאים:

- **סיכון תמחור מחדש (Repricing risk)** - סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית הקבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית המשתנה);
- **סיכון עקום התשואה (Yield curve risk)** - סיכון הנובע משינויים שונים בשיעורי הריבית לתקופות פירעון שונות שיבואו לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול);
- **סיכון מרווח (Spread risk)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים;
- **סיכון אופציונליות** - נובע מזכויות מימוש שונות הגלומות בנכסים והתחייבויות (לדוגמא הזכות למשיכת כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות);
- **חשיפת הערך** - אומדן השינוי הצפוי בערך הכלכלי (ההון הפיננסי) כתוצאה משינוי הריבית;
- **חשיפת ההכנסה החשבונאית** - השינוי הצפוי בהכנסה החשבונאית בשנה הקרובה כתוצאה משינוי הריבית.

טבלה 3-23: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2019			30 בספטמבר 2020		
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל
במיליוני ש"ח					
32,565	382	32,183	33,153	(106)	33,259
32,012	(295)	32,307	32,348	(66)	32,414

שווי הוגן נטו מותאם*

מזה: תיק בנקאי

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

טבלה 24-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2019			30 בספטמבר 2020			
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	
במיליוני ש"ח						
שינויים מקבילים						
145	89	56	(423)	32	(455)	עלייה במקביל של 1%
141	106	35	(441)	45	(486)	מזה: תיק בנקאי
(115)	(96)	(19)	533	(19)	552	ירידה במקביל של 1%
(103)	(105)	2	558	(25)	583	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים						
(477)	(138)	(339)	(714)	(163)	(551)	התללה ⁽¹⁾
498	129	369	580	135	445	השטחה ⁽²⁾
393	84	309	254	71	183	עליית ריבית בטווח הקצר
(429)	(89)	(340)	(311)	(79)	(232)	ירידת ריבית בטווח הקצר

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
 (1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
 (2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שמצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

טבלה 25-3: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית

ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 30 בספטמבר 2020			
סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	
במיליוני ש"ח						
1,251	327	924	1,183	198	985	עלייה במקביל של 1%
1,247	323	924	1,163	178	985	מזה: תיק בנקאי
(1,152)	(406)	(746)	(782)	(363)	(419)	ירידה במקביל של 1%
(1,141)	(395)	(746)	(764)	(345)	(419)	מזה: תיק בנקאי

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-ידי שינוי עקומי הריבית תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחי פיקדונות, מעבר כספים מעו"ש לפיקדונות במקרה של עליית ריבית לעומת יציבות ביתרות במקרה של ירידת ריבית ובהנחה של רצפות ריבית כך שעקומי הריבית השונים יורדים לאפס. במגזר מטבע-החוץ עקום הריבית יורד לאפס או לריבית השלילית הקיימת הנמוך מביניהם. בחלק מהתרחישים. ההפסד התיאורטי במקרה של ריבית שלילית (מתחת לרצפה) עלול להיות גבוה יותר. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM. ירידת רגישות הריבית לירידת ריבית נובעת מירידת הריבית של הבנקים המרכזיים כך שהריביות קרובות יותר לרצפת הריבית, בשילוב שינויים מסוימים בפוזיציה ובהנחות לגבי עקומים.

לפירוט והרחבה בנושא סיכונים השוק ובכלל זה סיכון הריבית, סיכון שערי חליפין וסיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה "הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019" ו"הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 ביוני 2020".

3.3.2. סיכון שער חליפין

סיכוי המטבע (או בשמם האחר - חשיפת בסיס הצמדה) כוללים את החשיפה לשערי חליפין של המטבעות השונים מול השקל וכן את החשיפה למדד המחירים לצרכן בכלל הבנק.

טבלה 3-26: רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ושינויים במדד המחירים לצרכן

31 בדצמבר 2019		30 בספטמבר 2020		
ירידה 10%	עלייה 10%	ירידה 10%	עלייה 10%	
במיליוני ש"ח				
68	189	107	(75)	דולר ארצות-הברית
26	45	(52)	58	אירו
מדד המחירים לצרכן*				
ירידה 3%	עלייה 3%	ירידה 3%	עלייה 3%	
(347)	220	(391)	275	

* נתוני רגישות לשנת 2019 עודכנו עקב סוג מחדש של יתרת התחייבויות עובדים בגין זכויות עובדים מהמגזר הלא-צמוד למגזר צמוד מדד. עקב כך השתנתה הרגישות לשינוי של 3% במדד בסוף שנת 2019 בכ-135 מיליוני ש"ח.

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בשערי חליפין, המבוסס על שערך כל המכשירים המאזניים והחוץ-מאזניים במערכת לניהול סיכונים, תוך שימוש במודלים מקובלים לשערך כל מכשיר, ובשערים יציגים כשער הבסיס. לצורך החישוב משוערך התיק מחדש בשער חליפין המשקף עלייה/ירידה בשיעור המוצג, ללא הנחות נוספות. הרגישות למדד המחירים לצרכן מחושבת על-פי חשיפת הבנק למדד כמפורט בביאור 14 בתמצית הדוחות הכספיים ובתוספת השפעת רצפת מדד על הרווח החשבונאי הצפוי.

3.4. סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתיד, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון מימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות.

טבלה 3-27: יחס כיסוי הנזילות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2020	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2019	
באחוזים			
א. בנתוני המאוחד			
132%	124%	121%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים
ב. בנתוני הבנק			
131%	124%	120%	יחס כיסוי נזילות
100%	100%	100%	יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במדיניות ניהול סיכון הנזילות ובמדיניות גיוס המקורות. בעקבות התפשטות נגיף הקורונה נצפו במהלך חודש מרץ לחצי נזילות בשוק מטבע-החוץ הישראלי. לחצים אלו נרגעו לקראת סוף אותו חודש. במסגרת ניהול סיכון הנזילות נקט הבנק בפעולות שתרכשו לשימור ושיפור יחס הנזילות, זאת בנוסף לעלייה שנבעה משינוי תמהיל הפיקדונות ובכללן גידול בפיקדונות קמעונאיים לקראת סוף הרבעון הראשון. במהלך הרבעונים השני והשלישי לא נצפו לחצי נזילות והבנק המשיך לשמור על יחסי הנזילות נאותים שאף גדלו במהלך התקופה. הגידול ביחס ה-LCR נבע בין היתר בזכות המשך גידול בפיקדונות הקמעונאיים.

להרחבה בנושא סיכון הנזילות ואופן ניהולו ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019", הדוחות הכספיים לשנת 2019 וכן ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2020".

3.5. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, ביטחון, קצין צוות ראשי, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקרות תהליכים, פעילות בחירום ועוד.

לאור התפשטות נגיף קורונה הבנק נקט בשורה של תהליכים ואמצעים כמו גם כמצוין להלן בסעיפים סיכונים אבטחת מידע וסייבר והיערכות לחירום. ככלל, הסיכונים התפעוליים שקשורים למשבר והשלכותיו נותחו והוערך כי אופן העבודה עלול להגביר את החשיפה לסיכונים התפעוליים. נשקלים ומיושמים בקרות ואמצעים מתאימים למזעור הסיכון. עם זאת, בשל אי הודאות הרבה השוררת בשלב זה, לא ניתן להעריך את מלוא ההשפעות העתידיות של משבר התפשטות הנגיף על התפתחות הסיכון התפעולי בבנק.

3.5.1. סיכונים אבטחת מידע וסייבר

סיכון הסייבר הינו הסיכון לנזק ובכללן שיבוש, הפרעה, השבתה של פעילות, גניבת נכס, איסוף מודיעין או פגיעה במוניטין או באמון הציבור כתוצאה מהתרחשות אירוע סייבר. בתחום הסייבר מתנהלת פעילות כנדרש בהוראות בנק ישראל ובכללן הוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, הוראת ניהול בנקאי תקין 363 בנושא שרשרת אספקה, חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 וחוקים אחרים בהתאם לעניין, במטרה להגן על מערך טכנולוגי המידע ולמזער את הסיכונים. סיכונים אבטחת מידע וסייבר בבנק מנוהלים על-ידי מערך אבטחת מערכות מידע וסייבר בחטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

בשנים האחרונות חל גידול בתחום ובחומרת תקיפות הסייבר על המגזר הפיננסי העולמי, כאשר מגמות ההתפתחויות הטכנולוגיות כגון מחשוב ענן, פתיחות לממשקים חיצוניים והרחבת השירותים הדיגיטליים מחד ורמת התחכום והכלים העומדים לרשות התוקפים מאידך מגדילים את החשיפה לסיכונים סייבר. המגזר הבנקאי בישראל, ובכלל זה הבנק, חווים באופן שוטף התקפות סייבר, כגון DDOS (התקפת מניעת שירות מבוצרת Distributed Denial Of Service attack - תקיפות שנועדו להשבית מערכת מחשב על-ידי יצירת עומס חריג על משאביה), דייג (דיג - Phishing - הוא ניסיון לגניבת מידע רגיש על-ידי התחזות ברשת האינטרנט) וכדומה. בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2020 לא נתגלו בבנק אירועי סייבר מהותיים בעלי השפעה על הדוח הכספי. נציין כי בחודשים האחרונים ארע גידול בכמות ניסיונות הפישינג ובעוצמת התקפות DDOS איתם הבנק מתמודד, אך כאמור ללא נזקים משמעותיים.

הבנק משקיע אמצעים רבים (אנושיים וטכנולוגיים) בכדי לחזק את מערך אבטחת המידע והגנת הסייבר על מנת להתמודד עם התפתחות האיומים. מערך ההגנה של הבנק מורכב משכבות הגנה המשלבות טכנולוגיות מתקדמות. הבנק מפעיל תהליכי הגנת סייבר על מנת למזער את הסיכון לחדירה וגישה לא מורשית למערכות המידע ולהתממשות תקיפות, ולהבטיח את נכונות, זמינות וחשאיות מאגרי המידע. במקביל מפעיל הבנק תהליכי גילוי וזיהוי אירועי סייבר בכל שעות היממה, ובכללם הפעלת מרכז אירועי אבטחת מידע. כמו-כן הבנק נערך להכלת אירועי סייבר תוך מזעור הנזק על נכסי הבנק ולקוחותיו. הבנק פועל באופן מתמיד לזיהוי יעדי ההגנה, האיומים, הסיכונים ואפקטיביות ההגנה ובונה את תוכניות העבודה לשיפור מערך ההגנה בהתאם.

הבנק מעדכן באופן שוטף את הערכת הסיכונים ביחס לתובנות מאירועי סייבר בארץ ובעולם הרלוונטיים למערכות הבנק ופעילותו העסקית. בנוסף, הבנק רואה חשיבות רבה בקיום תרבות ארגונית לניהול סיכון ולכן פועל בדרכים מגוונות (כגון: הרצאות, תקשורים, ותרגילים בדרגים שונים) להגברת מודעות העובדים לסיכונים הסייבר.

היחידה לניהול סיכונים חטיבה לניהול סיכונים עוסקת בקביעת מדדים ומתודולוגיות להערכת בשלות ההגנה, ניתוח משמעותיות עסקיות לתרחישי סייבר, אתגור מערך ההגנה, ובחינת התפתחויות בתחום סיכון הסייבר הרלוונטיות למערך הטכנולוגי והעסקי של הבנק.

הבנק עדכן את הערכת סיכונים הסייבר בהתאמה להתפתחות האיומים בתקופת התפשטות נגיף הקורונה, ומבצע פעילות מקיפה לצמצום הסיכון, בפרט לאור השינוי במתכונת העבודה בבנק למעבר משמעותי של עובדים לעבודה מרחוק. מערך הגנת הסייבר פיתח מענה לצמצום סיכון העבודה מרחוק ובנוסף הנחה את עובדיו וספקיו בדרכים לצמצום הסיכון, בין היתר על-ידי הגברת מודעות לסיכונים הסייבר החדשים והמתפתחים. כמו-כן, הועלתה המוכנות לפעולות דיג והונאת לקוחות שעלולות להתרחש תוך ניצול המשבר וחששות הציבור.

3.5.2. היערכות לחירום

בבנק מנוהלת ומיושמת תוכנית רציפה להיערכות לחירום ולהמשכיות העסקית (BCMP - Business Continuity Management Plan) בהתאם להוראות בנק ישראל מספר 355 ("ניהול המשכיות עסקית") ומספר 357 ("ניהול טכנולוגיית המידע") והרחבות נוספות. היערכות הבנק מבוססת על תוכניות פעולה מפורטות, נוהלי עבודה, ניסויים ותרגולים תקופתיים המוגדרים במערכת נהלים לשעת חירום. כחלק מהיערכות לחירום ביצע הבנק מהלך רחבי של קביעת מדיניות, הגדרת תרחישי יחוס, מיפוי וניתוח תהליכים קריטיים והמשאבים הנדרשים לאישושם בחירום (BIA) ועדכון תוכנית הפעולה על בסיס מתודולוגיות מקובלות בעולם. מהלך זה מתעדכן באופן שוטף ומובא לאישור בתדירות שנתית. תוכנית הפעילות מערבת את כל חטיבות הבנק, באמצעות ממוני המשכיות עסקית חטיבתיים וצוותים ייעודיים. תוכנית ה-BCP מובלת על-ידי מחלקת ניהול המשכיות עסקית ייעודית (BCM), כפופה למנהל המשכיות העסקית בבנק ולמנהל צוות החירום הבנקאי (מנהל החטיבה הפיננסית).

מדיניות המשכיות העסקית אומצה גם בחברות הבנות בארץ ובעולם וכן בסניפי חו"ל של הבנק, בהתאמה למדיניות ממשל תאגידי והנחיות בנק ישראל. בנוסף, מבצע הבנק תרגילי חירום תקופתיים, הכוללים הן תרחישים תפעוליים והן תרחישים עסקיים מורכבים, בהשתתפות היחידות השונות, מרמת הסניפים, מנהלות, יחידות, חטיבות ועד רמת הנהלת הבנק. בבנק פועל אתר מחשוב מרכזי מרוחק להבטחת זמינות ומיגון מערכות המידע והמידע עצמו. מערך ניהול המשכיות העסקית בבנק אושר על-ידי מכון התקנים הישראלי כתואם את דרישות התקן הבינלאומי ISO22301.

במסגרת היערכות המשכיות העסקית הבנק נערך לטיפול במגוון של תרחישים אפשריים וביניהם לתרחיש פנדמיה. הבנק פעל מסוף הרבעון הראשון במתכונת חירום בשל התפשטות נגיף הקורונה, כאשר מתכונת העבודה בבנק צומצמה ביחס לרגיל, תוך המשך הפעלת השירותים העסקיים הקריטיים וללא ביצוע שינויים מהותיים בתנאי העסקה וההטבות לעובדים. בחודש מאי הבנק חזר למתכונת עבודה מלאה תוך התאמת אופן העבודה לנסיבות המשתנות, לאחר מכן, בסוף הרבעון השלישי, שב למתכונת חירום. במשך כל התקופה, הבנק פועל בכל המישורים ובהתאם לתקנות שעת חירום לצמצום התפשטות נגיף הקורונה, הנחיות משרד הבריאות, הקלות רגולטוריות והנחיות בנק ישראל ויתר התקנות המחייבות על מנת להבטיח המשך מתן שירות ללקוחות בערוצים השונים. לאורך התקופה תוכנית החירום של הבנק הופעלה על מנת להקטין את ההסתברות להדבקה רחבה ובכלל זה יחידות קריטיות פוצלו למבנים שונים/בין קומות ו/או עברו לעבודה במשמרות הומוגניות ככל הניתן וכן שופרו יכולות העבודה מרוחק (עבודה מהבית). פוזרו חומרי חיטוי, הגיינה ומיגון בכל מבני הבנק, נשמר המרחק הנדרש בין העובדים בכל המרחבים והצהרות בריאות למגיעים פיזית למשרדים. המנהלים הוגדרו כ'ממוני קורונה' ובמסגרת זו תפקידם לאכוף את יישום כלל ההנחיות התקפות. ההנחיות מופצות למנהלים ולעובדים באופן רציף. מתנהל מעקב וקשר שוטף עם העובדים בבידוד והחולים והוקם מערך סיוע והסברה לעובדים. בסניפים ניתן שירות באמצעות 'זימון תור מראש', ונשמרות ההנחיות בכל הנוגע לקבלת קהל, בהתאם להוראות שעת חירום המחייבות לשמירת הגיינה. תקשור נרחב מתבצע באופן שוטף בערוצים השונים ללקוחות הבנק על מנת לעדכן על הפעילות השוטפת של מערך הסניפים, מימוש ההקלות בחיבור/זיהוי הלקוחות ל/ בערוצים הישירים על מנת לסייע במתן השירות, בכלל זה כרטיסי אשראי ופנקסי שיקים נשלחים ללקוחות, ומומשו ההקלות שאפשר הרגולטור. הבנק עומד בקשר עם ספקיו החיוניים על מנת לוודא המשך שירות רציף וכך גם עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל וסניפי חו"ל ועם שותפיו השונים במערכת הבנקאית והשירותים הפיננסיים. בנק ישראל מדווח בתדירות שהוגדרה על ידו או בעת אירוע חריג על-פי ההנחיות. מתכונת העבודה מתעדכנת מעת לעת בהתאם להנחיות ולהתפתחויות השונות.

במסגרת היערכות המשכיות העסקית הבנק נערך לטיפול במגוון של תרחישים אפשריים. ביחס לתרחישי חירום שבגינם עלול להיגרם לזק משמעותי מנוטרות מערכות התרעה של "אורות אדומים" וקיימות תוכניות מגירה מפורטות. תרחישי הקיצון נבחנים ונידונים תקופתית בצוות טיפול בתרחישי קיצון וריכוזי סיכון. הפעלת תוכניות המגירה היא באחריות ההנהלה או צוות הנהלה ייעודי לטיפול בהיבטים הפיננסיים של מצבי משבר. יצוין כי צ'ארטר להקמתו של צוות כזה כלול אף הוא בין תוכניות המגירה.

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 לספטמבר 2020 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי וזאת לרבות ההשפעות הפוטנציאליות של אירוע נגיף הקורונה על מערכות הדיווח הכספי ועל מערך בקורת הגילוי.

למידע נוסף בנושא סיכון תפעולי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019](#).

3.6. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308.

תחת סיכון הציות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות ה-FATCA האמריקאי וה-CRS הבינלאומי והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות.

במסגרת סיכון הציות נכלל גם הסיכון בקשר עם פעילות הבנק מול בנקים שמקום מושבם ברשות הפלסטינאית אשר טעונה עמידה בדרישות רגולטוריות שונות, בפרט בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכרוכה במעקב אחר העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלסטינאית. בתחילת שנת 2009 הפסיק הבנק את פעילותו עם בנקים וסניפים שמקום מושבם ברצועת עזה, לאחר שהממשלה הכריזה על עזה כעל ישות עוינת. במרוצת השנים, חזר הבנק ופנה לבנק ישראל ולמשרד האוצר והודיע כי נוכח הבעייתיות הכרוכה במתן שירותים בנקאיים לבנקים הפלסטינאים ברצונו להפסיק מתן שירותים אלה.

בחודש ינואר 2018 קיבל הבנק כתבי חסינות ושיפוי חתומים מהיועץ המשפטי לממשלה ומשרד האוצר. כתב החסינות מגן על הבנק, נושאי משרה בו ועובדיו מפני הגשת כתב אישום בישראל בגין עבירות מסוימות בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור ביחס לשירותים שהבנק העניק או יעניק לבנקים פלסטיניים מיום 28 במרץ 2016 ועד ליום 31 במאי 2019 ("תקופת החסינות והשיפוי"). בהמשך לכתב החסינות, קיבל הבנק בינואר 2018 מכתב מהמפקחת על הבנקים ובו הודעתה כי לא יינקטו צעדי אכיפה בכל הנוגע לפעולות של הבנק בקשר למתן שירותי קורספונדנציה שעליהם חל כתב החסינות.

בכתב השיפוי התחייבה מדינת ישראל לשפות את הבנק בסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין הוצאות (חבות לפי פסק דין והוצאות משפט) בהן יישא הבנק במסגרת הליכים אזרחיים או הליכים פליליים שלא הסתיימו בהרשעה אשר ננקטו כנגד הבנק, נושא משרה בו או עובד בקשר עם מתן השירותים הקורספונדנטים בתקופת החסינות והשיפוי. התחייבויות החסינות והשיפוי הניתנות לבנק כאמור כפופות לסייגים שנקבעו בהן ולתנאים בהם על הבנק לעמוד.

לאור בקשת המדינה לדחות את מועד סיום מתן השירותים הקורספונדנטים עד ליישומם של פתרון ארוך טווח למתן השירותים הקורספונדנטים, באמצעות הקמת חברה ממשלתית אשר תספק לבנקים פלסטיניים שירותים אלה - ניתן ביום 30 ביוני 2019 כתב שיפוי מעודכן המאריך את תקופת השיפוי עד ליום 28 בפברואר 2021 (ולכל היותר עד 31 במאי 2021). בהתאם לכתב השיפוי המעודכן, עודכן סכום השיפוי בו התחייבה המדינה כלפי הבנק כמפורט לעיל, לסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין כל הליך (ולא באופן מצטבר). כמו-כן, מכתב מעודכן מטעם היועץ המשפטי לממשלה האריך את תקופת החסינות עד ליום 31 במאי 2021.

[למידע נוסף בנושא סיכון הציות ואופן ניהולו ראה הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019.](#)

3.7. סיכונים אחרים

לפירוט והרחבה בנושא סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון כלכלי, סיכון אסטרטגי וסיכון סביבתי ראה [דוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2020](#) וה"דוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2019".

3.8. חומרת גורמי הסיכון

בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות ההנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מהם. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים. לפרטים ראה [הדוח על הסיכונים לשנת 2019](#).

טבלה 28-3: חומרת גורמי הסיכון

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
סיכונים פיננסיים		
		1.
בינונית-גבוהה	סיכון אשראי (לרבות סיכון צד נגדי)*	
בינונית-גבוהה	מזה: סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות*	1.1
בינונית	מזה: סיכון בגין ריכוזיות ענפית	1.2
בינונית	מזה: סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	1.3
נמוכה-בינונית	סיכון שוק	2.
נמוכה-בינונית	מזה: סיכון ריבית	2.1
נמוכה	מזה: סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין	2.2
נמוכה-בינונית	מזה: סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי	2.3
נמוכה-בינונית	סיכון נזילות	3.
סיכונים תפעוליים ומשפטיים		
בינונית	סיכון תפעולי	4.
בינונית	מזה: סיכון סייבר	4.1
בינונית	מזה: סיכון IT	4.2
נמוכה	סיכון משפטי	5.
סיכונים אחרים		
נמוכה-בינונית	סיכון מוניטין	6.
בינונית	סיכון אסטרטגיה ותחרות	7.
בינונית	סיכון רגולציה וחקיקה	8.
גבוהה	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל	9.
גבוהה	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם	10.
בינונית	סיכון ציית**	11.

* רמת סיכון האשראי הועלתה ברבעון הראשון 2020 לרמה בינונית-גבוהה על רקע משבר התפשטות נגיף הקורונה והשפעותיו הנוכחיות והאפשריות לעתיד על המצב הכלכלי.

** בעקבות אישור ההסדרים המוסכמים עם הרשויות בארצות-הברית בנוגע לחקירת המס ולחקירת פי"א (ראה [ביאור 1010 ו-1010](#) בתמצית הדוחות הכספיים, לרבות ביחס להתחייבויות הבנק לפי ההסדרים) הוחזרה ברבעון הראשון 2020 רמת הסיכון של סיכון הציית לבינונית (קודם לכן הוגדרה כבינונית-גבוהה). במסגרת זו נכלל גם הסיכון לו חשוף הבנק בעקבות ההסדרים האמורים.

עם זאת, בשל אי הוודאות הרבה השוררת בשלב זה לא ניתן להעריך את מלוא השפעות העתידיות של משבר התפשטות הנגיף על חומרתם של כל גורמי הסיכון. הערכות הבנק בדבר השלכות אפשריות של המשבר והשפעתו על השווקים הינן מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בפרק מידע צופה פני עתיד, הערכות אלה אינן ודאיות והן עשויות להתממש באופן שונה מהותית מהאמור להלן.

3.9. השפעת הפסקת פרסום ריבית הליבור

החל מסוף שנת 2021, המערכת הפיננסית העולמית צפויה להפסיק לפרסם את ריביות הליבור ולחדול מהשימוש בהן. ריביות אלו מהוות בסיס לצורך חישוב שיעור הריבית החל על מוצרים פיננסיים במטבעות חוץ עיקריים או צמודים למטבעות אלו בריבית משתנה. במסגרת הכוונה לבסס עוגני ריבית חלופיים במטבעות הרלוונטיים, מתגבשות בעולם, על-ידי גופים כגון ISDA (International Swaps and Derivatives Association) וה-ARRC (Alternative Reference Rate Committee), חלופות לריביות אלו, שפה משפטית חדשה והצעות למנגנוני החלפה. השינוי הצפוי ישפיע בכל תעשיית הבנקאות בעולם ובארץ.

במסגרת זו הוקמה בבנק ועדת היגוי אשר עוקבת אחר הפרסומים הבינלאומיים ובוחנת את השפעת ההחלפה על פעילות הבנק. הוועדה מעדכנת את ההנהלה והדירקטוריון מדי תקופה. במסגרת פעילות הוועדה נערך מיפוי של המוצרים השונים הקיימים בבנק ואשר מתבססים על הריביות שצפויות להעלם, בוצעו שינויים במסמכים משפטיים וכן נעשות הדרכות לעובדי הבנק. כמו-כן, הבנק החל בהערכות להתאמת המערכות הטכנולוגיות לריביות ולמנגנונים החדשים. בסוף חודש ינואר 2020 נשלחו ללקוחות הבנק מכתבים אשר מתארים את השינוי העתידי על-פי המידע שהיה מצוי בבנק באותה עת. לאור חוסר הוודאות לגבי המשך ביצוע התהליך שמושפע כאמור מהחלטות בינלאומיות, אין ביכולתו של הבנק לבצע הערכות כמותיות של החלפת הריביות. הבנק ימשיך לעקוב אחרי הפרסומים הבינלאומיים ויפעל בשאיפה להקטין את הסיכונים שנובעים מתהליך החלפת הריביות. ביום 22 במרץ 2020 פרסם ה-FASB הקלות יישום בטיפול החשבונאי בהחלפת חוזים מבוססי ליבור לעוגני ריביות חלופיות. הקלות אילו מתייחסות בעיקר לטיפול בשינוי תנאי חוב וחשבונאות גידור, אשר נועדו לאפשר רציפות בטיפול החשבונאי במצב של החלפת ריבית הליבור בעוגני ריביות חלופיות. הבנק בוחן את יישום הקלות אילו בחוזים הרלוונטיים.

4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

4.1. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2019. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים". הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

אומדני ההנהלה וההנחות העיקריות ששימשו, בעת יישום המדיניות החשבונאית של הקבוצה הינם עקביים עם אלו ששימשו בעריכת הדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2019.

הפרשה להפסדי אשראי

כחלק מהיערכות הבנק לתוצאות משבר הקורונה, ובמטרה להעריך את השפעותיו האפשריות, נבחנו תרחישים שונים להתפתחות שורה של פרמטרים כלכליים, לאמידת ההשפעות על הבנק.

לפרטים אודות התרחישים והשפעתם על סיכון האשראי ואודות החשיפה וסיכון האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק סיכון האשראי](#) לעיל.

4.2. בקרות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל אוחדו על-ידי המפקח על הבנקים בחודש ספטמבר 2008 בהוראת ניהול בנקאי תקין (הוראה 309), וביוני 2009 שולבו בהוראות הדיווח לציבור.

הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת והעדכנית של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הדרישות, בחינה של אפקטיביות נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקרות העיקריות. הבנק מבצע עבור שנת 2020 כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות ובסיוע חברת ייעוץ, עדכון לתייעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות עבור השנה השוטפת. עיקר פעילות זו, על-פי המתוכנן, מבוצעת במהלך המחצית השנייה של השנה. במהלך הרבעון השלישי לשנת 2020 הורחב מדגם בדיקות אפקטיביות הבקרות המרכזיות שלמשבר הקורונה עשויה להיות השפעה פוטנציאלית עליהן.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 בספטמבר 2020 את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2020 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

דב קוטלר
המנהל הכללי

ראובן קרופיק
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 18 בנובמבר 2020

אובליגו

חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.

אופציה

חוזה בין שני צדדים (כותב האופציה ורוכש האופציה). כותב האופציה מעניק לרוכש האופציה זכות לרכוש או למכור נכס כלשהו תמורת מחיר קבוע מראש, בדרך כלל במועד קבוע מראש.

איגוח

גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות המשקפות את התזרימים הצפויים בגין הלוואות שקובצו יחדיו.

אגרת-חוב

נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.

אשראי חוץ-מאזני

התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).

באזל 2/באזל 3

תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.

הון פיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1 והון רובד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 1

הון רובד 1 - הון על בסיס מתמשך (going-concern capital) כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2

הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הסכמי רכש/מכר חוזר

הסכמים לרכישה או מכירה של ניירות-ערך בתמורה למזומן או ניירות-ערך, כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.

חבות

כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חוב

זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת ככס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמה פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.

חוב מותנה בביטחון

חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.

כתבי התחייבות נדחים

כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.

מדד המחירים לצרכן

מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.

מח"מ

משך חיים ממוצע

הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האגרת.

מכשיר נגזר

מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

מכשיר פיננסי

מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

מניות פנטום

מכשיר התחייבותי המעניק תגמול במזומן המבוסס על שווי מניית החברה וזאת ללא הזכאות לקבל מניה בפועל.

מניות רדומות

מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

מרווח Bid-Ask

המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC

Over the counter

מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגיל ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

סינדיקציה

עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

פיקדונות לזמן קצוב

פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים, לכל הפחות מיום ההפקדה.

פיקדונות לפי דרישה

פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

שוק פעיל

שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

B2B

Business To Business

פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.

CVA

Credit Valuation Adjustment

חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.

FATCA

Foreign Accounts Tax Compliance Act

חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.

FDIC

Federal Deposit Insurance Corporation

התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.

FINMA

Swiss Financial Market Supervisory Authority

הרשות המפקחת על המוסדות הפיננסיים בשוויץ.

GRI

Global Reporting Initiative

תקן בינ"ל לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.

ICAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process

תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

LDC

Less Developed Country

ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV

Loan To Value Ratio

היחס בין סכום הלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

MTM

Mark to Market

שערוך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.

NPL

Non Performing Loan

אשראי פגום שאינו צובר ריבית.

VaR

Value at Risk

מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק. המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

<p>י</p> <p>יעד הון 220</p> <p>מ</p> <p>מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 8, 29, 44, 45, 46, 48, 50, 83, 164, 216, 213, 169, 168, 167, 166, 165</p> <p>מגזרי פעילות פיקוחיים 7, 8, 36, 37, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 83, 144, 226, 168, 167, 166, 165, 164, 162, 160, 158, 156, 154, 152, 150, 148, 146</p> <p>מדינות זרות 28</p> <p>מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 126</p> <p>מימון ממונף 8, 68</p> <p>מינוף 8, 12, 19, 35, 83, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130</p> <p>מסגרות אשראי 27, 189, 208, 209, 218</p> <p>נ</p> <p>נגזרים 8, 21, 27, 31, 41, 48, 56, 57, 58, 61, 62, 68, 83, 90, 91, 92, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 226, 227, 230, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244</p> <p>ניזילות 7, 12, 14, 18, 32, 48, 60, 71, 72, 75, 130, 210</p> <p>ניהול סיכונים 222</p> <p>ניירות-ערך 8, 11, 14, 19, 21, 26, 28, 29, 35, 48, 56, 57, 58, 61, 83, 88, 92, 93, 98, 99, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 122, 129, 130, 132, 133, 141, 144, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 202, 203, 204, 209, 210, 216, 217, 218, 220, 223, 223, 235, 237, 239, 244</p> <p>נכסים אחרים 56, 57, 58, 88, 92, 95, 110, 111, 112, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 191, 192, 193, 238, 234, 193, 192, 191</p> <p>נכסי סיכון 34, 124, 146, 150, 154, 158, 162</p>	<p>א</p> <p>איגוח 99, 244</p> <p>אשראי לציבור 8, 14, 23, 26, 42, 43, 44, 45, 46, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 61, 83, 88, 93, 96, 110, 111, 112, 113, 114, 146, 150, 154, 158, 162, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 218, 219, 221, 222, 223, 225, 226, 231, 233, 237, 243, 244</p> <p>ג</p> <p>גידור 21, 41, 48, 76, 97, 99, 101, 102, 141, 226, 227</p> <p>ד</p> <p>דיבידנד 8, 13, 31, 32, 89, 90, 91, 93, 99, 123, 205, 206, 207</p> <p>ה</p> <p>הון והלימות הון 47</p> <p>הון מניות 89, 90, 91</p> <p>הלבנת הון 17, 74, 136, 210, 224</p> <p>הלוואות לדיור 8, 22, 26, 27, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 50, 51, 52, 56, 57, 58, 62, 64, 96, 110, 111, 112, 113, 114, 124, 127, 132, 144, 146, 148, 150, 152, 154, 156, 158, 160, 162, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 183, 213, 220, 221</p> <p>הליכים משפטיים 18, 131, 132, 133</p> <p>הסכם שכר 121</p> <p>הפרשה לירידת-ערך 21, 47, 99, 224</p> <p>הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 177, 178, 179</p> <p>הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 23, 231</p> <p>ו</p> <p>ועדת שטרומ 208, 218</p> <p>ז</p> <p>זכויות עובדים 19, 71, 83, 92, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 191, 192, 193</p> <p>ח</p> <p>חובות פגומים 13, 14, 51, 52, 53, 54, 61, 110, 111, 112, 146, 150, 154, 158, 162, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 194, 233, 237</p>
--	--

ס

סייבר 210, 75, 72, 48, 19, 14
 סיכון אשראי 7, 8, 14, 18, 19, 23, 27, 28, 34, 42, 48, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 66, 68, 75, 83, 96, 111, 112, 113, 114, 124, 142, 143, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 194, 195, 196, 197, 208, 219, 227, 231
 סיכונים אחרים 7, 75
 סיכון מוניטין 14, 48, 75
 סיכון מימון 72
 סיכון נזילות 7, 12, 14, 48, 71, 75
 סיכון רגולטורי 14, 48
 סיכון ריבית 14, 32, 48, 69, 75
 סיכון שוק 7, 14, 48, 69, 75
 סיכון תפעולי 7, 14, 18, 34, 48, 72, 74, 75, 124

ע

עמלות 8, 12, 13, 20, 23, 24, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 86
 ענפי משק 8, 19, 26, 27, 29, 56, 57, 59, 61, 68, 77

פ

פיקדונות הציבור 14, 26, 29, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46
 83, 88, 96, 98, 115, 146, 150, 154, 158, 162, 164, 165, 166, 167, 168
 191, 192, 193, 195, 196, 197, 218, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 227, 235, 236, 239, 240, 243

ר

רגולציה 17, 19, 75, 220
 רווח למניה 86

ש

שווי הוגן 9, 21, 25, 30, 41, 48, 69, 70, 83, 87, 99, 101, 102, 103, 104
 105, 106, 107, 108, 109, 117, 140, 141, 142, 143, 194, 195, 197, 199
 198, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 227, 230

ת

תגמול 90, 91, 121, 122, 215, 244
 תיק בנקאי 69, 70
 תיק למסחר 28
 תשואה להון 121, 122
 תשלום מבוסס מניות 89, 90, 91, 92